

Arxius i Cooperació

Deu anys d'Arxivers
sense Fronteres

Arxius i cooperació

Deu anys d'Arxivers sense Fronteres

Aquesta publicació ha estat possible gràcies a la col·laboració de:

Primera edició: Desembre de 2008

Tiratge: 700 exemplars

Edita: Arxivers sense Fronteres-Espanya

Passatge del Crèdit, núm.7, pral.

08002 BARCELONA

Tel. 93 301 20 34

asf@arxivers.org

www.arxivers.org

Coordinació: Carla Bofill

M.Carme Martínez

Correcció lingüística: Miriam Salvatierra

Autor de la portada: Albert Espona

Autors/es de les fotografies: els citats a cada fotografia, als quals agraïm la seva col·laboració.

Els editors no han pogut localitzar sempre els autors de les imatges, aprofitem per agrair qualsevol informació per aclarir-ne l'autoria.

Qualsevol reproducció total o parcial d'aquesta obra és permesa sempre que se citi la font i els autors o autores.

Disseny i impressió: Impremta Pagès - Tel. 972 42 01 07 - Anglès (Girona)

Dipòsit legal: GI-1706/2008

ÍNDEX

Presentació _____	7
Ciutadania i compromís públic _____	11
Inicis i fundació _____	19
Projectes _____	25
Expansió _____	51
Organització jurídica _____	57
Jornades i congressos _____	63
Els cooperants: vivències i reflexions _____	77
Reptes de futur _____	97
Agraïments _____	109

PRESENTACIÓ

MARIONA COROMINAS

Presidenta d'AsF

Amb motiu del X aniversari d'Arxivers sense Fronteres hem volgut celebrar-ho fent un seguit d'activitats amb totes les persones vinculades a l'ONG. Una de les accions que s'ha preparat ha estat l'edició d'aquesta publicació que teniu a la mans, la qual pretén oferir-vos un resum de l'evolució i les activitats que ha desenvolupat la nostra entitat en el decurs d'aquests deu anys. Ens interessa també ressaltar la part més càlida i humana d'Arxivers sense Fronteres (AsF), els arxivers i arxiveres que han treballat com a cooperants en els projectes i totes aquelles persones d'arreu del món amb qui hem pogut compartir l'experiència d'impulsar el treball de cooperació entorn dels arxius i la gestió documental.

Des que el 1998 es va constituir AsF fins al dia d'avui, s'ha recorregut un llarg camí, que s'ha anat modulant i definint en el transcurs dels anys de forma conjunta amb els socis i, especialment, amb els membres de les juntes directives d'AsF. No ha estat fàcil impulsar i esbrinar el camí que s'havia de seguir, perquè la nostra associació no tenia precedents en l'àmbit de l'arxivística i tampoc en qui emmirallar-se, atès que no es pretenia apropar-se als objectius de les associacions

professionals que treballen per impulsar la professió i la defensa dels arxivers, perquè aquest no era l'espai professional que cercàvem. Nosaltres volíem aportar els nostres coneixements i l'experiència professional, per tal que la millora en l'organització administrativa de les institucions públiques i entitats revertís positivament en els serveis i les prestacions que rep la ciutadania. Però per a això, calia buscar i definir el nostre espai, l'espai de la cooperació i la solidaritat arxivística internacional.

Arxivers sense Fronteres ha consolidat el seu paper entorn de la cooperació en el que s'ha assumit com el vessant més social dels arxius: la defensa dels drets humans. En aquest marc, AsF és una entitat sense afany de lucre que treballa per posar a l'abast de la ciutadania la documentació que es conserva en els arxius per tal que li serveixi per a la defensa dels seus drets. Els documents dels arxius aporten la informació i els testimonis documentals de les relacions i accions que s'han originat entre les administracions i els administrats, i en aquest sentit són les proves documentals que garanteixen als ciutadans la defensa dels seus drets davant els poders públics.

Així mateix, la nostra voluntat és treballar per preservar el patrimoni documental de la humanitat, atès que aquest patrimoni reflecteix la memòria històrica dels pobles i també, en certa mesura, la seva identitat cultural. Els arxius tenen un paper clau quan parlem de la memòria històrica, memòria vinculada a la realitat i a les vivències col·lectives de totes les persones que compartim aquesta societat i que hi vivim. És la nostra història, la nostra identitat cultural com a poble, i és el patrimoni de tots.

Com es podrà observar amb la lectura d'aquesta publicació, s'han fet molts projectes de cooperació en el decurs d'aquests anys que de ben segur no s'haurien pogut fer sense la implicació de moltes persones que han col·laborat amb nosaltres i han aportat el seu granet de sorra per construir una nova realitat. En aquest sentit, ha estat important la bona entesa entre totes les parts: els arxivers i arxiveres de diferents parts del món que han confiat amb AsF en cada un dels

projectes, els cooperants que han tingut il·lusió per a fer un bon treball conjunt lluny de la seva terra i també els membres de les diferents juntes directives que han impulsat i liderat els projectes. Aquest bon enteniment entre tots els implicats és el que ha fet possible el seguit d'actuacions que ara presentem de manera resumida.

L'èxit d'aquests projectes el dediquem a totes les persones que amb professionalitat, il·lusió i voluntat hi han col·laborat, i amb les quals esperem continuar treballant.

CIUTADANIA I COMPROMÍS PÚBLIC

VICTÒRIA CAMPS

Catedràtica de Filosofia Moral i Política
Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Bellaterra

Començaré amb una cita de Fernando Pessoa, pessimista i demolidora, però carregada de raó. Diu així: “La mateixa lògica que em diu que l’home no neix per estar casat, ser portuguès, ric o pobre, em diu que no neix per ser solidari sinó per estimar-se a si mateix”. Efectivament, la solidaritat és una virtut que cal aprendre i que s’aprèn amb voluntat i esforç, ningú neix sent solidari. Però el problema no és aquest, finalment l’ésser humà ha de ser ensinistrat en moltes coses per poder moure’s en el món. El més greu és que el model de societats que hem anat construint, caracteritzat d’una banda pel liberalisme econòmic i polític, i de l’altra per la globalització, no constitueix l’entorn més adient per a fomentar la solidaritat. La globalització veritablement promou una certa barreja cultural, els referents deixen de ser estrictament nacionals, les cultures van perdent trets diferencials i els models que s’han de seguir cada cop són més homogenis. Tanmateix, l’individualisme –eufemisme per no parlar d’egoisme– no té fre, l’economia de consum impulsa l’afany de guanyar diners per sobre de qualsevol altra cosa. L’extensió i facilitat de les comunicacions que no tenen fronteres ni barreres conviu amb un revifament del valor d’allò que és propi, particular i diferent, el reducte del “nosaltres”. Una altra forma d’individualisme, o de comunitarisme, que ve a ser el mateix.

Una de les preocupacions centrals de les teories morals i polítiques contemporànies és precisament el dèficit de ciutadania en les democràcies liberals. Tenim democràcies sense ciutadans, o amb ciutadans no compromesos amb els afers públics. D'ençà la modernitat hem desenvolupat un ideal de llibertat que fou descrit per Benjamin Constant com "la llibertat dels moderns". Una llibertat desvinculada de la definició de persona pròpia del pensament grec: el *zoon politikon* aristotèlic, l'ésser humà com a "animal polític". En les societats modernes, efectivament, la política és una més de les activitats o dedicacions humanes, ni millor ni superior a moltes altres. L'home modern es defineix per la seva independència i autonomia per a decidir què vol ser i com vol viure. Cap poder públic tindrà dret a interferir en aquesta decisió sempre que es faci dins dels marges de la legalitat vigent. Apareix el concepte de vida privada com un bastió infranquejable. El servei públic no és res més que una opció voluntària.

Aquest canvi en la concepció de la persona propi de la modernitat està relacionat amb el reconeixement creixent d'una sèrie de drets fonamentals fins aleshores reservats a les persones situades als estrats més alts de la societat. Les revolucions anglesa, francesa i nord-americana estableixen les bases del que serà en el futur un estat de dret, coneixedor i garant d'uns drets fonamentals el contingut dels quals es va engreixant fins a arribar a la Declaració Universal de Drets Humans de 1948. A poc a poc els homes i les dones són reconeguts com a subjectes de drets: els drets civils primer i, després, els polítics i socials. La primera generació de drets representa sobretot una disminució del poder de l'estat i de la seva capacitat d'intervenir en les vides de les persones. Els drets civils i polítics contribueixen a fer més real el *demos* que subjau a la democràcia: un poble format per persones que expressen lliurement les seves opinions, que es poden organitzar per intervenir en l'espai públic, que poden votar els seus representants. Les llibertats formalment es van consolidant i, el que és més definitiu, reben el suport del valor de la igualtat amb el reconeixement dels drets socials. Drets que, per la seva banda, requereixen una intervenció decidida de l'estat i dels poders

públics, els únics que poden garantir el dret a l'educació, al treball, a la protecció de la salut o a la seguretat social.

El ciutadà, subjecte de drets i de deures

La definició de ciutadania donada per T.H. Marshall poc després de la declaració dels drets humans de les Nacions Unides és simptomàtica de la força que en la concepció de la ciutadania tindria la consideració del ciutadà com a subjecte de les tres generacions de drets humans: civils, polítics i socials. Ara bé, el que en aquell moment fou revolucionari, atesa la tímida implantació existent de l'estat del benestar en les societats avançades, avui es mostra com insuficient. L'extensió de les llibertats i dels drets socials, si més no en l'àmbit europeu, representa un progrés considerable, però que no té prou en compte un aspecte imprescindible per a les democràcies: les obligacions dels ciutadans.

Dit d'una altra manera, les democràcies actuals han reduït la ciutadania a la concepció jurídica de la mateixa ciutadania –ser ciutadà és ser subjecte d'uns determinats drets–, però no han desenvolupat l'altra dimensió de la ciutadania, que és la dels deures. Una realitat que es veu agreujada per la globalització i la conseqüent debilitat dels estats nacionals. Quan aquests estats es van constituir, la defensa de la pàtria, a través del servei militar, i la unificació lingüística, mitjançant l'educació pública, produïren un efecte constrictiu en la ciutadania i un sentit de pertinença, que s'ha anat afeblint més i més. En matèria lingüística, s'imposa l'anglès, que permet formar-se a qualsevol país del món. El servei militar ha desaparegut. Les democràcies veuen perillar l'*ethnos* que les sostenia. Només queda un *demos*, un 'poble' variat i multicultural, difícil de cohesionar. Més enllà del sentiment de tenir unes reivindicacions comunes en matèria de drets fonamentals, què fa que els pobles es mantinguin units, què produeix avui cohesió social a escala nacional i internacional? Una de les conseqüències de la globalització

hauria de ser l'ideal del cosmopolitisme: el ciutadà espanyol, francès o italià és, al mateix temps, ciutadà europeu i ciutadà del món. Una economia global i unes comunicacions sense fronteres afavoreixen aquest ideal gairebé utòpic. Però l'individualisme persisteix, per no esmentar els nacionalismes. Tot es globalitza menys la solidaritat. El ciutadà té moltes demandes per fer, però poques obligacions com a ciutadà.

Per molt que sembli que les llibertats perillin, sobretot arran de les mesures de seguretat més o menys forçades pel terrorisme internacional, els drets més vulnerables i complicats de respectar continuen sent els drets socials. Són els que els "neocons" tenen en el punt de mira amb el desig de fer-los desaparèixer. Però hi ha una altra cosa. Tot i que la garantia dels drets socials depèn de la fortalesa de l'estat del benestar, també depèn de la voluntat ciutadana de cooperació i utilització responsable dels drets. Les societats actuals estan senyalades per realitats preocupants des del punt de vista de la despesa pública. Una d'elles és l'envelliment de la població. D'una altra banda, la investigació biomèdica multiplica ràpidament les necessitats de les persones en matèria de salut, fa possible curar malalties incurables fins fa molt poc i posa a disposició de la pràctica mèdica tractaments insospitats. La despesa sanitària no té sostre. Tot plegat dona relleu a la necessitat que les persones que han de gaudir dels béns bàsics proporcionats per l'estat del benestar ho facin responsablement. Dit d'una altra manera: que es considerin a si mateixos no sols subjectes de drets, sinó de deures.

La ciutadania i l'exercici responsable de la llibertat

Deia Madame de Staël que "la llibertat no és res més que la moral en la política". Efectivament, en el nostre món, el ciutadà no ha de limitar-se a reivindicar més drets i més llibertats, sinó que, al mateix temps, ha d'esforçar-se a exercir la llibertat amb responsabilitat.

Hem donat a la llibertat un sentit només negatiu: ser lliure és comptar amb l'absència d'intervencions externes en les nostres vides. La legislació, des d'aquest punt de vista, és la negació de la llibertat. Una negació necessària i justificada, però que limita la llibertat. Ara bé, des d'una perspectiva ètica, la llibertat –o l'autonomia de la persona– no pot ser entesa només com a llibertat negativa. Les persones són lliures per decidir com volen viure, decisió que, si es pren com cal, ha de tenir en compte també les necessitats de la vida en comú, de la convivència, del patiment dels que viuen pitjor, dels valors, en definitiva, que qualsevol democràcia malda per preservar. És evident, doncs, que una democràcia en què els ciutadans no senten cap mena de vinculació a la vida política serà molt deficient com a democràcia. El mateix s'ha de dir d'una democràcia en què cadascú va a la seva sense cap mena de preocupació per això que en diem l'interès general. És cert que el ciutadà d'avui no és l'animal polític dels grecs, definició que concebia la política com l'excel·lència de la persona. Avui l'excel·lència no té model específic, es pot assolir de moltes maneres. Però, en totes elles, hi ha d'haver una certa dimensió de servei públic. Quan l'individu rep de la societat una sèrie d'avantatges, a través de l'educació o de la protecció de la salut, no és legítim que visqui després al marge de les necessitats i problemes socials, sense intervenir o participar d'una manera o d'una altra en els conflictes del món en què viu.

Aquesta mancança és la que avui ha dut les teories morals i polítiques a reclamar una certa correcció de les dinàmiques de les democràcies lliberals per tal de produir una ciutadania més activa i més responsable. Els professionals han de ser bons professionals no sols per tal d'assolir uns avantatges materials personals, sinó també amb l'ànim de servir la societat en el seu conjunt. Falta alguna mena de moralització ciutadana, que es detecta, per exemple, en el seguit de comportaments incívics que afecten sobretot les grans concentracions urbanes. Per què hem començat a parlar de civisme i d'educar en les virtuts cíviques? Perquè finalment ens hem adonat que, si no hi ha un aprenentatge de com cal viure en un món com el nostre, la convivència es converteix en

un infern. Si no s'ensenyen els valors i els principis de la democràcia, si no ens preocupem per desxifrar el significat que avui ha de tenir la idea de "govern del poble", la democràcia serà un valor cada cop més vulnerable i fràgil. Així, en la filosofia política actual es reclama una recuperació de la ciutadania republicana, una ciutadania més conscient del que ha de fer per sostenir també amb el seu esforç els béns aconseguits. Es demana una democràcia més deliberativa, on els problemes siguin objecte de debats més amplis i amb un protagonisme més real de la societat civil. Com diu David Miller: "Ha de ser part del bé de cada persona involucrar-se en algun sentit en el debat polític, de manera que les lleis polítiques de l'estat no apareguin simplement com a imposicions estranyes, sinó com el resultat d'un acord raonable del qual formem part". És la idea de ser part d'una realitat més àmplia que sol·licita els nostres serveis la que hauria de nodrir el sentit de pertinença. Però la realitat és la contrària: pensem la pertinença com el ser part d'una realitat que ens ha de protegir d'amenaques exteriors.

El "moment afectiu" de la democràcia

En parlar del principi de responsabilitat, Hans Jonas la defineix com "el moment afectiu de la formació de la voluntat moral". Creu Jonas que el millor exemple de responsabilitat és el que vincula els pares amb els fills. Una responsabilitat construïda sobre l'afecte, l'amor, el sentiment comú que lliga els membres d'una família.

Doncs bé, aquest "moment afectiu" és el que es troba a faltar més enllà del nucli familiar, com quelcom que hauria d'unir les persones independentment de l'origen i condició de cadascú. Robert Putnam es va inventar el concepte de "capital social" per donar nom al que hauria de cohesionar les societats democràtiques. El capital econòmic no uneix, més aviat separa: cal desenvolupar a més a més capital social.

El filòsof nord-americà Richard Rorty ha escrit a favor d'un ciutadà actiu i no espectador. "Espectador" ve de *spectare*, que és la traducció llatina del *theorein* grec, 'contemplar'. En el llibre titulat *Achieving our country*, critica el pensament d'esquerres dels Estats Units, que ha deixat de ser participatiu per passar a ser "contemplatiu", tot limitant-se a teoritzar sobre la realitat política sense sortir de les torres d'ivori acadèmiques. Segons Rorty, el ciutadà d'esquerres o bé es refugia en la contemplació teòrica o s'abandona a un escepticisme destructor. Horroritzat per un passat realment indigne de la humanitat, l'intel·lectual se sent incapaç de pensar el futur amb un mínim d'esperança. D'aquí ve la crítica purament destructiva, crítica de totes les imperfeccions del sistema democràtic, que no són poques. És l'intel·lectual que, davant la tragèdia de l'11 de setembre, se sent més còmode culpabilitzant la democràcia americana que culpabilitzant el fonamentalisme islàmic.

Rorty s'inspira en el filòsof pragmatista John Dewey i el poeta Walt Whitmann per afirmar que la insatisfacció envers el passat no hauria d'ésser incompatible amb l'esperança per un futur més digne. Dewey entenia la democràcia com un experiment, no un fi preestablert. La democràcia es va fent cada dia i ha d'ésser constantment contrastada amb ella mateixa si vol ser creativa. La contrasenya per a fer-ho és la pronunciada per Whitmann: "No acceptaré res que no pugui ésser acceptat pels altres en igualtat de condicions".

És cert que la confiança en el futur de la democràcia no es pot desvincular d'una confiança que, en moltes ocasions, sembla que hem perdut definitivament: la confiança en les institucions democràtiques. Cap dels tres poders clàssics –legislatiu, executiu i judicial– saben guanyar-se avui la plena confiança dels ciutadans. És una de les raons que expliquen perquè el ciutadà no se sent motivat per la política, sigui per participar-hi o per responsabilitzar-se del que és públic. Només ho fa d'una manera explícita per criticar i oposar-se als governs de torn. A la falta de credibilitat institucional hem d'afegir la concentració del poder econòmic i mediàtic, i l'actuació d'ambdós en connivència amb la política. La política necessita el poder econòmic perquè sense ell no pot

fer res. I necessita el poder mediàtic per transmetre informació, en el millor dels casos, i, més freqüentment, com a instrument de propaganda.

Ara bé, també cal remarcar que hi ha moltes maneres de fer política a més de la política institucional. Els moviments socials són els testimonis més clars que és possible organitzar-se per dirigir l'atenció sobre allò que la política oficial voldria ignorar. Hi ha altres maneres d'intervenir en els afers públics diferents de legislar o de fer complir les lleis. Normalment, el compromís polític del ciutadà es fa palès quan quelcom no funciona o quan se sent la urgència de manifestar l'oposició a alguna política concreta. Les manifestacions contra la guerra d'Iraq són l'exemple més proper. Com ha escrit Michael Ignatieff, si és difícil ser optimista envers el futur, no ho és tant reaccionar davant la capacitat humana per a fer maldats. Diu així: "Prendre partit per les víctimes és la forma de l'ètica antipolítica i antiideològica del nostre temps". Els mitjans de comunicació ajuden, això sí, a conèixer totes les barbaritats en temps real. Haurien d'ajudar també a activar el "moment afectiu" de la democràcia de què parla Jonas, la responsabilitat ciutadana i l'ideal de la fraternitat.

INICIS I FUNDACIÓ D'ARXIVERS SENSE FRONTERES

RAMON ALBERCH I FUGUERAS

Primer president d'AsF

Val a dir, d'entrada, que la creació formal d'Arxivers sense Fronteres no és el fruit, com es podria pensar d'antuvi, d'una acció planificada i executada després d'un procés de conceptualització i reflexió previ, sinó que és el resultat d'un procés de maduració on l'acció solidària s'avança i, per tant, esdevé l'antecedent a l'oficialització de la nostra organització.

Així doncs, en la creació d'Arxivers sense Fronteres hi conflueixen dues realitats que havien anat avançant en paral·lel i que finalment van convergir en la materialització d'una organització no governamental catalana, d'àmbit i voluntat d'acció internacional, i emplaçada indubtablement en el món dels arxius. D'aquestes dues realitats que acabem d'esmentar, l'una era activa, dinàmica i visualitzable en forma d'accions concretes; l'altra, d'aparició un xic més tardana en el temps, era més conceptual i començava a arrelar en la mentalitat d'un sector encara molt limitat del col·lectiu professional d'arxivers.

Pel que fa a les accions pioneres he de referir-me forçosament a les primeres accions de cooperació internacional en arxius impulsades des de l'Ajuntament de Barcelona al llarg dels anys noranta del segle passat; pel que fa a la presa de consciència del sector professional, cal posar èmfasi en l'aparició de les primeres elaboracions teòriques que també al llarg dels anys noranta implicaven els arxius amb els conceptes

de cooperació i solidaritat, i que s'anaven concretant en una creixent correlació positiva de l'arxivística amb la defensa dels drets humans¹.

La fundació d'Arxivers sense Fronteres cal cercar-la, per tant, en les accions de cooperació que de manera creixent l'Ajuntament de Barcelona, mitjançant l'Oficina de l'Arxiver en Cap i amb el suport continuat de Barcelona Solidària, va engegar d'ençà de l'any 1997. Els dos projectes inicials impulsats la primavera del 1997 foren, curiosament, en dos continents ben allunyats, però on la petja europea és ben present: a Malabo, Guinea Equatorial, i a Montevideo, capital de la República Oriental de l'Uruguai. La cooperació a Malabo s'inscrivía en una acció solidària impulsada des del Gabinet de Relacions Internacionals i el Centre de Formació i Selecció de l'Ajuntament de Barcelona per tal de dur a terme una auditoria que detectés els dèficits i les necessitats més apressants de l'Administració municipal de Malabo. L'aportació arxivística consistia a organitzar uns cursos de formació en gestió documental i arxius com a suport efectiu i imprescindible a la reforma administrativa. L'èxit de la iniciativa va permetre organitzar dues actuacions més que eixamplaren l'acció als municipis de Luba, Riaba, Rebola i Baney.

Al seu torn, la col·laboració i posterior signatura d'un conveni de col·laboració amb la Universidad de la República Uruguayana i la Intendencia, és a dir, l'Ajuntament de Montevideo el mateix any 1997, va esperonar el projecte de suport a la creació de l'Arxiu de la Ciutat de Montevideo. La voluntat manifestada a bastament de donar continuïtat als projectes per ambdues parts, i l'obertura de nous projectes institucionals de caire arxivístic a les ciutats de Bogotà (Colòmbia) i Campinas (Brasil), juntament amb l'arribada d'altres possibilitats d'acció solidària de concepció i partenariats molts diversos va fer plantejar al primer nucli d'implicats en aquestes actuacions que calia diferenciar

¹ Dos anys després de la creació d'Arxivers sense Fronteres, concretament l'any 2000, els arxivers Marcel Lajeneusse i François Gravel, en un treball, altrament ben suggerent, intitulat "*L'utilisation des archives pour la défense des droits des citoyens*", feien esment que correlacionar arxius i drets humans podria semblar una relació sorprenent, fins i tot paradoxal.

clarament els projectes institucionals entre ciutats d'aquelles altres iniciatives, sovint igualment apressants però sense suport econòmic, que ens arribaven des dels Balcans, l'Àfrica Subsahariana o l'Amèrica Llatina. Amb motiu de la publicació l'any 1998 dels resultats dels cursos de formació a Malabo s'emprava per primera vegada la denominació Arxivers sense Fronteres² i, a l'ensem, es constituïa oficialment l'organització no governamental Arxivers sense Fronteres.

És en aquest marc de creixement intens de les demandes d'ajut i de distinció de la seva procedència –via conveni institucional o derivat d'altres ONG, entitats i associacions– que es produeix un procés de reflexió del grup d'arxivers que fins a aquell moment havia col·laborat en els susdits projectes i que s'assumeix que cal fer balanç de l'acció duta a terme, analitzar-ne els avantatges i inconvenients, i formular un nou model de cooperació arxivística internacional. La conclusió fou que calia cercar un marc d'acció més dinàmic, més obert i menys sotmès a les limitacions naturals de les accions empreses des de les institucions públiques³. Prenia cos, així, la proposta de crear una organització no governamental específicament dedicada als arxius, amb la voluntat d'agermanar l'arxivística i els drets humans.

Finalment, l'1 de maig de 1998 es creava oficialment Arxivers sense Fronteres i el 4 de setembre del mateix any se n'aproven els estatuts mitjançant resolució del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. Tot seguit, es constituïa la Junta Directiva

² Martínez, M. Carme. "Arxivers sense Fronteres: una experiència de cooperació internacional entre els ajuntaments de Barcelona i Malabo", *Lligall. Revista catalana d'arxivística*, 13 (1998), p. 205-225.

³ Cal remarcar que la continuïtat dels projectes institucionals menats des de l'Ajuntament de Barcelona va assolir, entre altres, uns resultats excel·lents en inaugurar-se el desembre del 2002 les instal·lacions de l'Arxiu de la Ciutat de Montevideo per part de l'Intendent Mariano Arana i l'agost de l'any 2003 l'Archivo General-Centro de Memoria y Transparencia de Bogotá per part del president Alvaro Uribe i l'alcalde Antanas Mockus. L'acció d'impuls de l'arxivística municipal iberoamericana va comptar també amb el suport decidit del Comitè d'Arxius Municipals del Consell Internacional d'Arxius (ICA-SMA), del qual Barcelona era membre actiu des de l'any 1990, la qual cosa va propiciar la multiplicació de les demandes d'ajut.

fundacional i es duïen a terme les primeres actuacions d'impuls de l'organització. És important de remarcar que en el moment de la fundació d'AsF l'escenari internacional era encara ple d'incerteses pel que fa a les possibilitats i accions concretes que calia desenvolupar. Cal tenir present que més enllà de les actuacions impulsades des del National Security Archive i alguna acció isolada formulada des de l'organització arxivística internacional (CIA-ICA), hi havia més intuïcions que no pas seguretats del camí per on calia transitar. Val a dir que el National Security Archive, tot i haver-se creat l'any 1985, no és fins a la dècada dels anys noranta que comença a funcionar amb efectivitat com a institut de la Universitat George Washington especialitzat a desclassificar documents del govern nord-americà per tal de presentar-los en publicacions i també com a prova en judicis contra torturadors, militars i dictadors. En aquesta mateixa línia, ja des del sector estrictament arxivístic, cal fer especial esment de la realització l'any 1995, per part d'un grup d'arxivers encapçalats per l'espanyol Antonio González Quintana, d'un informe sobre *Els arxius de la seguretat de l'Estat dels desapareguts règims repressius*. Les conclusions d'aquest informe i les seves directrius foren un referent indispensable en el moment de concretar els objectius d'AsF i plasmar-los per escrit en els seus estatuts.

En darrer terme, el naixement d'AsF també fou esperonat per determinades situacions que es detectaven en l'àmbit internacional i que es concretaven en una sèrie de conflictes bèl·lics i transicions de dictadures a règims democràtics on la preservació del patrimoni documental esdevenia cabdal. El sagnant conflicte dels Balcans –amb la destrucció esfereïdora d'institucions culturals en els enfrontaments armats entre servís, bosnians i croates– i també la lluita dels ciutadans de l'Argentina, Xile o l'Uruguai per cercar els milers de desapareguts provocats per la repressió indiscriminada duta a terme pels governs militars respectius, foren realitats que emplaçaven els arxivers a aportar el nostre gra de sorra en un clam col·lectiu de dignitat i justícia universal. En aquells moments només es començava a albirar el que ara és una realitat incontestable assumida per bona part de la societat: la necessitat

d'organitzar els arxius per tal d'aportar proves feaents en judicis encaminats a restablir la veritat i la justícia, i també com a elements conformadors d'una memòria col·lectiva que ha de servir per a fer pedagogia sobre els fets passats i així fer realitat el lema de moltes comissions de la veritat i la reconciliació davant els actes de barbàrie institucional produïts entre els anys setanta i vuitanta del segle XX: "Nunca más".

Quant a l'aspecte organitzatiu cal assenyalar que els primers passos no foren senzills: els membres fundadors ben aviat ens vam adonar que fer funcionar una organització no governamental d'abast internacional era sensiblement diferent d'impulsar una associació professional –aspecte en el qual la majoria dels implicats teníem una certa experiència– i que la dificultat d'obtenir recursos, la complexitat organitzativa i la necessitat de comptar amb referents fiables en els països on havíem d'actuar eren elements que alientien els esforços inicials. A escala internacional, el retard experimentat a crear un comitè específic dins el Consell Internacional d'Arxius –la iniciativa no va prosperar en el Congrés Internacional d'Arxius celebrat a Sevilla l'any 2000 i va caldre esperar el Congrés de Viena del 2004 per fer-lo realitat– tampoc no va ajudar a visualitzar i crear consciència de la ineludible necessitat de sumar les aportacions dels arxivers a les d'altres sectors amb qui teníem clares complicitats i moltes possibilitats de treballar en comú, com ara els advocats, els antropòlegs, els forenses, els periodistes i les associacions de defensa dels drets humans.

A poc a poc, i després de menar una acció insistent, es va aconseguir engegar uns primers projectes, redactar els instruments d'actuació adequats (estatut del cooperant, qüestionaris de prospecció), comptar amb la visibilitat que atorga un lloc web (www.arxivers.org) i obrir les primeres "seccions" internacionals aprofitant els contactes establerts en accions precedents a la constitució d'Arxivers sense Fronteres. Amb ritmes i resultats desiguals, aviat es va comptar amb grups organitzats a l'Argentina, França, Mèxic, el Perú, Colòmbia i Bolívia, als quals s'afegirien més tard l'Uruguai, l'Equador i el Brasil.

Deu anys després de la constitució oficial, els ideals d'assolir

projectes de cooperació i solidaritat internacional per a la recuperació de la memòria històrica i la defensa dels drets humans s'han estès de manera exponencial en els col·lectius d'arxivers d'arreu del món. Enguany, una cerca que relacioni les paraules *arxius* i *drets humans* en un cercador tan potent com Google dona un resultat proper als quatre milions de referències. Paral·lelament, la producció bibliogràfica, la creació de llocs web dedicats al tema i el naixement d'altres organitzacions no governamentals que treballen en l'àmbit del patrimoni documental o que hi tenen connexions ben evidents⁴ visualitza la magnitud del canvi, la consecució d'un espai propi i transcendent de l'arxivística i l'afirmació internacional de la necessitat de defensar els drets humans.

⁴ Alberch, Ramon. *Archivos y derechos humanos*. Gijón: Edit. Trea, 2008, p. 121-134.

**PROJECTES D'ARXIVERS
SENSE FRONTERES**

Títol:

Organització del arxius dels municipis de Baney, Luba, Malabo, Rebola i Riaba, República de Guinea Equatorial

País:

República de Guinea Equatorial

Ciutats:

Malabo, Baney, Luba, Rebola i Riaba

Any d'inici:

1997

Any de finalització:

2001

Entitats finançadores:

Ajuntament de Barcelona

Entitats col·laboradores:

Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Barcelona

Centro Cultural Hispano Guineano de Malabo (Guinea Equatorial)

Oficina de la Comissió de la Unió Europea de Guinea Equatorial

Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo (AECID)

Resum del projecte:

El projecte de cooperació es va fer en el marc de cooperació directa entre l'Ajuntament de Barcelona i l'Ajuntament de Malabo, i es va encomanar a Arxivers sense Fronteres el desenvolupament del projecte mateix. El seu objectiu fou organitzar els arxius administratius i històrics d'aquests cinc municipis guineans i, alhora, ensenyar els seus responsables a organitzar la documentació mitjançant l'aplicació de la metodologia arxivística internacional. En aquest sentit, es va fer un curs de formació bàsica en arxivística que es va oferir a tots els responsables dels arxius dels municipis de Malabo, Baney, Luba, Rebola i Riaba, en el qual es van combinar les

explicacions teòriques amb la pràctica en cadascun d'aquests arxius. També se'ls va ensenyar a informatitzar els inventaris de la documentació per tal de poder consultar la informació d'una manera més ràpida i, alhora, a començar a emprar nova tecnologia per a la gestió dels arxius.

Títol:

Projecte d'organització, digitalització i microfilmació del fons documental produït pel bisbe Pere Casaldàliga de l'Arxiu de la Prelatura de São Félix do Araguaia, Brasil

País: Brasil

Ciutats: São Félix do Araguaia

Any d'inici:

2002

Any de finalització:

2006

Entitats finançadores:

Secretaria de Relacions Exteriors,
Generalitat de Catalunya

Districte de Sants-Montjuïc, Ajuntament de
Barcelona

Comunitat Religiosa dels Agustins, El Escorial
(Madrid)

Prelatura de São Félix do Araguaia

Entitats col·laboradores:

Resum del projecte:

El projecte va consistir en la digitalització i la microfilmació del fons documental generat pel bisbe Pere Casaldàliga, qui va dirigir la Prelatura de São Félix do Araguaia a la regió del Mato Grosso (Brasil) durant més de 35 anys de la seva vida pastoral. La seva implicació en la lluita pels més desvalguts i la defensa dels drets de les persones de l'ampli territori de la prelatura el van conduir a tenir molta relació amb diverses personalitats i polítics de diversos països, sobretot de Llatinoamèrica i així ho reflecteix la seva documentació. Arxivers sense Fronteres ha col·laborat amb aquesta

prelatura en la preservació de la documentació, mitjançant la realització de còpies digitalitzades i microfilmades de la documentació que va generar el bisbe durant la seva vida pastoral. D'aquesta manera se n'assegurarà la conservació com a font d'investigació per a futures generacions, atesa l'especial personalitat i significació del bisbe Pere Casaldàliga, referent de l'Església més compromesa amb els pobres i els marginats de la regió del Mato Grosso, a més de defensor del corrent de la Teologia de l'Alliberament. En aquesta mateixa línia d'actuació, l'any 2006 es va donar una còpia de la documentació digitalitzada i microfilmada a diversos arxius públics del Brasil i també a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

Títol:

Projecte de creació de dues aules d'informàtica a les ciutats de Malabo i Bata, República de Guinea Equatorial

País:

República de Guinea Equatorial

Ciutats:

Malabo i Bata

Any d'inici:

2000

Any de finalització:

2001

Entitats finançadores:

Asociación para el Desarrollo Comunitario (ADECO) (Guinea Equatorial)

Centre de Cooperació al Desenvolupament de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC)

Departament d'Indústria, Comerç i Turisme, Generalitat de Catalunya

Entitats col·laboradores:

Centro Cultural Hispano-Guineano (Malabo)

Oficina Técnica de Cooperación de Malabo

Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo

Resum del projecte:

L'objectiu d'aquest projecte va consistir a posar en funcionament una aula d'informàtica a cadascuna de les dues ciutats més poblades de la República de Guinea Equatorial: Malabo, a l'Illa de Bioko, i Bata, a la regió continental. En aquest sentit, la proposta de creació de les dues aules es realitzà de manera conjunta entre Arxivers sense Fronteres i l'Asociación para el Desarrollo Comunitario (ADECO), de Guinea Equatorial. Cal esmentar que l'origen del projecte s'esdevé d'una actuació anterior en què Arxivers sense

Fronteres va organitzar els arxius de cinc municipis de Guinea i es va iniciar el procés per a informatitzar els inventaris de la documentació. Aleshores va sorgir la possibilitat de millorar aquests equipaments informàtics i poder crear les dues aules a Malabo i Bata, amb l'aportació de trenta ordinadors i sis impressores donats pel Departament d'Indústria, Comerç i Turisme de la Generalitat de Catalunya. D'aquesta manera, el projecte va consistir a posar en funcionament les dues aules d'informàtica en aquestes dues ciutats guineanes, moment que es va aprofitar per fer diversos cursos de formació en informàtica per als usuaris.

Títol:

Seminari de formació en arxivística per al personal dels arxius de Bòsnia-Herzegovina

País:

Bòsnia-Herzegovina

Ciutats:

Banja Luka i Sarajevo

Any d'inici:

2001

Any de finalització:

2005

Entitats finançadores:

Programa Barcelona Solidària,
Ajuntament de Barcelona

Agència Catalana de Cooperació al
Desenvolupament, Generalitat de Catalunya

Entitats col·laboradores:

Arxiu Nacional del Govern d'Andorra

Associació d'Arxivers de Catalunya

Conductors Solidaris

Resum del projecte:

Durant l'any 2001 es va iniciar el projecte de col·laboració amb l'Arxiu Nacional de Bòsnia-Herzegovina. Es van dur a terme diversos cursos de formació en arxivística dirigits als treballadors dels centres de l'Arxiu Nacional de Bòsnia-Herzegovina i dels arxius municipals d'aquesta República. Els cursos de formació que es van impartir tenien com a objectiu facilitar l'organització dels fons documentals dels arxius que van sobreviure a la Guerra dels Balcans per tal de garantir la conservació de la documentació i la possible consulta. Arxivers sense Fronteres també va coordinar la donació d'una microfilmadora per part de l'Arxiu Nacional d'Andorra a l'Arxiu Municipal de Sarajevo, la qual va ser traslladada a la seu d'aquest arxiu amb

la col·laboració de Conductors Solidaris. Així mateix, es va dotar aquests centres d'una col·lecció de publicacions que va facilitar l'Associació d'Arxivers de Catalunya.

L'any 2005 es van fer dos cursos més de formació, un dirigit al personal de l'Arxiu Municipal de Sarajevo i l'altre al de l'Arxiu Municipal de Banja Luka. En el primer centre arxivístic l'objectiu va ser facilitar als arxivers un curs d'especialització sobre la descripció arxivística basada en les normes internacionals ISAD (G) que emanen del Consell Internacional d'Arxius i, en el segon cas, es va impartir un curs bàsic de metodologia arxivística dirigit al personal que s'iniciava en aquesta disciplina.

Títol:

Organització de l'Arxiu de la Comuna Urbana de Fes, Marroc

País: Marroc

Ciutats: Fes

Any d'inici:

2005

Any de finalització:

2010

Entitats finançadores:

Direcció Tècnica de Cooperació Internacional i Solidaritat, Ajuntament de Barcelona

Comuna Urbana de Fes

Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, Generalitat de Catalunya

Entitats col·laboradores:

Arxiu Municipal de Barcelona

Escola Superior d'Arxivística i Gestió Documental (ESAGED), Universitat Autònoma de Barcelona

Arxivers sense Fronteres - França

Resum del projecte:

Aquest projecte fou un encàrrec de l'Ajuntament de Barcelona a Arxivers sense Fronteres com a activitat de cooperació directa amb la Comuna Urbana de Fes, per tal de dur a terme el tractament i l'organització del fons documental generat des de l'any 1912 fins a l'actualitat. La necessitat d'organitzar l'Arxiu de la institució municipal de Fes estava motivada pel gran volum de documentació que emmagatzemaven els tres dipòsits que hi havia

als soterranis d'aquesta institució municipal. La dificultat de funcionament de la mateixa administració pel col·lapse del seu arxiu va fer que els responsables de la Comuna Urbana sol·licitessin la col·laboració a l'Ajuntament de Barcelona i que, al seu torn, l'Ajuntament la sol·licités a Arxivers sense Fronteres. Entre els objectius del projecte hi ha organitzar la documentació històrica de l'època del protectorat francès i també l'arxiu administratiu i de gestió de la Comuna Urbana. Així mateix, per tal de poder gestionar aquesta documentació, un dels propòsits és constituir també un equip de treball d'arxivers entre el personal de la Comuna Urbana i facilitar-los una formació especialitzada en arxivística per tal que puguin continuar la tasca d'organització de la documentació i fer-se càrrec del funcionament de l'Arxiu de la Comuna Urbana de Fes (Marroc).

Títol:

Projecte d'organització i accés als arxius i documents dels règims repressius de Llatinoamèrica

País:

Argentina, Bolívia,
Brasil, Uruguai,
Equador, Paraguai,
Perú, Colòmbia

Ciutats:

Diverses

Any d'inici:

2005

Any de finalització:

2010

**Entitats
finançadores:**

Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental
del Departament de Cultura i Mitjans de
Comunicació, Generalitat de Catalunya

Direcció General de la Memòria Democràtica,
Departament d'Interior, Relacions Institucionals i
Participació, Generalitat de Catalunya

**Entitats
col·laboradores:**

Memoria Abierta (Argentina)

Resum del projecte:

Es tracta d'un projecte de cooperació per a la recuperació i l'organització dels arxius i fons documentals produïts pels diversos governs de les dictadures militars de Llatinoamèrica, sobretot dels anys setanta i vuitanta, així com de la documentació produïda per les entitats socials de defensa dels drets humans que han treballat en el decurs de les darreres dècades en la lluita pel coneixement de la veritat, la demanda de justícia per a les víctimes i persones afectades, i la restitució dels drets morals i socials dels ciutadans. En aquest marc, els arxius i tota la informació recuperada aporten les proves

o testimonis documentals que poden servir per a encausar davant el poder judicial els responsables polítics i militars d'aquell moment per les atrocitats que van cometre. A més, també pot permetre que els ciutadans puguin conèixer la veritat sobre els fets ocorreguts i, si és el cas, que els mateixos afectats puguin reclamar compensacions pels danys que van sofrir durant aquesta etapa política i que se'ls restitueixin els drets com a ciutadans – drets morals, socials, econòmics o d'altres-. Amb aquest objectiu s'està elaborant un cens dels arxius de les dictadures militars de Llatinoamèrica, impulsat per Arxivers sense Fronteres conjuntament amb diversos grups de treball d'arxivers d'aquells països. Així mateix, s'ha convingut utilitzar una metodologia de treball comuna que possibilitarà elaborar un inventari homogeni i amb una estructura similar que permetrà consultar les dades informatitzades d'una manera global.

Títol:	Seminari de formació en arxivística: L'accés a la informació pública: l'aplicació del dret d'accés
---------------	--

País:	Equador	Ciutats:	Quito
--------------	---------	-----------------	-------

Any d'inici:	2005	Any de finalització:	2005
---------------------	------	-----------------------------	------

Entitats finançadores:	Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo (AECID)
-------------------------------	--

Entitats col·laboradores:	Universidad Andina Simón Bolívar (Quito, Equador)
	Archivo General de la Superintendencia de Bancos y Seguros (Quito, Equador)

Resum del projecte:

En el marc de les polítiques de sensibilització dels ciutadans per a conèixer la informació sobre els fets ocorreguts relacionats amb les diverses dictadures militars equatorianes, les institucions i entitats d'aquell país han promogut diverses accions relacionades amb la defensa dels drets de les persones. En aquest marc, Arxivers sense Fronteres ha col·laborat en la realització de diversos cursos de formació i ha participat en seminaris sobre l'organització dels arxius i l'accés a la informació pública. Són remarcables especialment els cursos que es van fer l'any 2005 amb la col·laboració de diverses institucions del país, entre els quals destaca el que du el títol *Arxius: reptes i oportunitats al segle XXI* i també la participació en la taula rodona sobre *L'accés a la informació pública: l'aplicació del dret d'accés*

Títol:	Estudi de prospecció de l'arxiu del districte d'Illha Ibo, Moçambic		
País:	Moçambic	Ciutats:	Ilha Ibo
Any d'inici:	2006	Any de finalització:	2006
Entitats finançadores:	Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo (AECID)		
Entitats col·laboradores:	Arxiu del Municipi d'Illha Ibo (Moçambic)		
Resum del projecte:			

Arran d'una proposta dels responsables de cultura de l'oficina de l'Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo (AECID) a Maputo, el mes d'octubre de 2006 es va fer l'estudi de prospecció de fons de la documentació conservada a la seu del govern del districte de l'Illha Ibo, al nord de Moçambic. A més es va aprofitar l'avinentsa per fer diverses visites a diferents arxius del país i centres d'investigació, i es localitzà també la documentació estrictament municipal, que formava part d'un interessant fons documental de l'antic port de l'illa, que des del segle XVIII i fins a la independència l'any 1975 va tenir una important activitat comercial. Com a resultat de l'informe final, es va detectar la necessitat de fer diferents actuacions i projectes, tant en l'àmbit municipal d'Illha Ibo com en altres àmbits, que esperem poder continuar en els anys vinents.

Títol:	Organització dels Arxius dels casals catalans arreu del món (1a fase)
---------------	---

País:	Argentina, Uruguai, Cuba i Mèxic	Ciutats:	Buenos Aires, Rosario, Montevideo, Mèxic D.F., l'Havana
--------------	----------------------------------	-----------------	---

Any d'inici:	2006	Any de finalització:	2006
---------------------	------	-----------------------------	------

Entitats finançadores:	Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, Departament de la Vicepresidència de la Generalitat de Catalunya
-------------------------------	---

Entitats col·laboradores:	Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, Generalitat de Catalunya
	Casal de Catalunya de Buenos Aires (Argentina)
	Centre Català de Rosario (Argentina)
	Casal Català de Montevideo (Uruguai)
	Orfeó Català de Mèxic (Mèxic)
	Societat de Beneficència de Naturals i Descendents de Catalunya de l'Havana (Cuba)

Resum del projecte:

Es tracta d'un projecte d'un ampli abast, perquè pretén col·laborar en l'organització dels arxius dels casals catalans d'arreu del món, especialment d'aquells que han esdevingut veritables centres de la vida catalana a l'exili. Fins a l'actualitat s'han dut a terme les primeres actuacions del projecte d'organització de la documentació de diverses comunitats catalanes a l'exterior,

com són la del Centre Català de Rosario i el Casal de Catalunya de Buenos Aires (Argentina), el Casal Català de Montevideo (Uruguai), l'Orfeó Català de Mèxic (Mèxic) i la Societat de Beneficència de Naturals i Descendants de Catalunya de l'Havana (Cuba). L'objectiu és col·laborar en l'organització dels fons documentals que produeixen aquestes entitats facilitant-los criteris arxivístics per al tractament de la documentació a més de la seva informatització i, si és necessari, es preveu aplicar les tècniques de restauració adients per a preservar la documentació. Amb aquesta finalitat es pretén que els arxius de les comunitats catalanes de l'exterior estiguin ben organitzats i es puguin consultar, a més de conservar la documentació com a patrimoni documental.

Títol:

Projecte de col·laboració amb l'Arxiu Nacional del Poble Sahrauí

País:

República Àrab
Sahrauí Democràtica,
Algèria

Ciutats:

Tinduf (Algèria)

Any d'inici:

2006

Any de finalització:

2011

**Entitats
finançadores:**

Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental
del Departament de Cultura i Mitjans de
Comunicació, Generalitat de Catalunya

Ajuntament de Torredembarra

**Entitats
col·laboradores:**

Arxiu Nacional de la República Àrab Sahrauí
Democràtica (Algèria)

Resum del projecte:

En resposta a una sol·licitud dels responsables de l'Arxiu Nacional de la República Àrab Sahrauí Democràtica a Arxivers sense Fronteres es dugué a terme un estudi de prospecció dels fons documentals per tal de detectar i prioritzar les necessitats dels sahrauís quant a l'organització del seu Arxiu Nacional, situat en els campaments de Tinduf (Algèria). Com a resultat de l'estudi es va detectar la necessitat de donar una formació bàsica en arxivística al personal responsable de l'arxiu per tal de dotar-los d'una metodologia de treball, d'acord amb la doctrina arxivística internacional, que els permetés gestionar els seus fons documentals. En aquest marc, diversos cooperants es van desplaçar als campaments sahrauís de Tinduf (Algèria) l'any 2006 i, més tard, el 2007 per iniciar la formació en arxivística. Així mateix, també s'ha previst que el 2009, els arxivers de l'Arxiu Nacional Sahrauí es desplaçin a diversos centres arxivístics de l'Estat espanyol per tal que cone-

guin l'organització i el funcionament d'aquests centres d'arxiu. Entre els objectius d'aquest projecte destaca el de condicionar l'edifici i les infraestructures de l'Arxiu per tal de millorar-ne les condicions de custòdia i de conservació de la documentació i també s'està estudiant la manera de poder remunerar als treballadors d'aquest arxiu.

El mes de març de 2008 s'ha pogut comprar un cotxe 4x4 per tal de facilitar les tasques arxivístiques en els campaments; d'aquesta manera es facilitaran les transferències de documentació entre les *wilayas* i l'Arxiu Nacional Sahrauí, i els desplaçaments entre tots els campaments de refugiats sahrauís.

Títol:	Projecte de col·laboració amb el Centro de Documentación y Archivo para la Defensa de los Derechos Humanos. Corte Suprema de Justicia (Paraguai)		
País:	Paraguai	Ciutats:	Asunción
Any d'inici:	2007	Any de finalització:	2008
Entitats finançadores:	Subdirección General de Archivos Estatales, Ministerio de Cultura de España		
Entitats col·laboradores:	Centro de Documentación y Archivo para la Defensa de los Derechos Humanos, Corte Suprema de Justicia (Paraguai)		
Resum del projecte:			

El Centro de Documentación y Archivo para la Defensa de los Derechos Humanos amb seu a la ciutat d'Asunción (Paraguai) conserva l'arxiu de la policia militar del general Stroessner (1954-1989), també denominat Arxiu del Terror en el marc de l'anomenat Operatiu Còndor. Arxivers sense Fronteres ha col·laborat en el procés de digitalització del fons documental que es conserva en aquest arxiu amb l'objectiu de facilitar la conservació de la documentació. En aquest sentit, s'ha comprat un escàner i s'ha donat formació tècnica al personal de l'Arxiu per tal de poder-lo emprar per a digitalitzar aquest fons i d'altres.

Així mateix, s'han fet dos cursos de formació en arxivística adreçats al personal d'aquest arxiu i, alhora, es va convidar també al personal que treballa a la Corte Suprema de Justicia i a altres persones vinculades a diverses institucions i entitats del país amb el propòsit de donar a conèixer els principis de la metodologia arxivística d'organització dels fons documentals.

Títol:

Consell Consultiu Internacional del Projecte de recuperació de l'Archivo Histórico de la Policía Nacional de Guatemala. Procuraduría de los Derechos Humanos

País:

Guatemala

Ciutats:

Guatemala

Any d'inici:

2007

Any de finalització:

2007

Entitats finançadores:

Entitats col·laboradores:

Archivo Histórico de la Policía Nacional de Guatemala, Procuraduría de los Derechos Humanos

Resum del projecte:

El març del 2007, a la ciutat de Guatemala va tenir lloc la constitució del Consell Consultiu Internacional vinculat al Projecte de recuperació de l'Archivo Histórico de la Policía Nacional de Guatemala. Aquest centre arxivístic conserva la documentació produïda per aquell organisme públic en el decurs del segle XX, entre la qual hi ha la documentació generada pels diversos règims militars del país. El Consell Consultiu Internacional (CCI) està integrat per persones i entitats de diversos països relacionats amb la defensa dels drets humans i la recuperació de la memòria dels pobles. Entre altres representants destaquen els membres de les entitats següents: Fundació Iraquià per la Memòria, Comisión Provincial por la Memoria de Argentina, Grup Benetech amb el seu programa de drets humans, Centro de Documentación y Archivo para la Protección de los Derechos Humanos del Paraguai, National Security Archives (EUA), Vicaría de la Solidaridad de Chile, Centre de Documentació de Cambotja i, també, Arxivers sense Fronteres.

Títol:	Projecte dels nens de la presó de l'Uruguai durant la dictadura militar (1973-1985)
---------------	---

País:	Uruguai	Ciutats:	Diverses
--------------	---------	-----------------	----------

Any d'inici:	2007	Any de finalització:	2009
---------------------	------	-----------------------------	------

Entitats finançadores:	Direcció General de la Memòria Democràtica, Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació, Generalitat de Catalunya
	Diputació de Barcelona

Entitats col·laboradores:	Arxivers sense Fronteres- Uruguai
----------------------------------	-----------------------------------

Resum del projecte:

Durant la dictadura militar que va viure l'Uruguai en les dècades del setanta i part dels vuitanta es van empresonar moltes dones a les presons del país vinculades a moviments d'esquerres, estudiantils o simplement pel fet de ser opositores al règim polític. Algunes d'aquestes dones estaven embarassades i van donar a llum a les presons. L'experiència d'haver de conviure amb els nadons i, més tard, d'haver de separar-se'n forçosament, va marcar la vida d'aquestes dones i dels seus fills. Des d'Arxivers sense Fronteres s'està fent el projecte d'història oral d'aquesta crua realitat mitjançant entrevistes a les dones que van patir aquesta situació per tal que la societat uruguiana no oblidí aquesta trista història. En aquest sentit, es preveu que quan estiguin enllestides totes les entrevistes a les dones que van patir aquesta experiència es publiquin també les històries d'aquestes presoneres polítiques de l'Uruguai.

Títol:	Projecte de catalogació i restauració de cartells de la Fundació Salvador Allende, Xile		
País:	Xile	Ciutats:	Santiago de Xile
Any d'inici:	2007	Any de finalització:	2007
Entitats finançadores:	Subdirección General de Archivos Estatales, Ministerio de Cultura de España		
Entitats col·laboradores:	Fundación Salvador Allende (Santiago de Xile)		
	Arxivers sense Fronteres - Perú		
Resum del projecte:			

Arxivers sense Fronteres va col·laborar el 2007 amb la Fundació Salvador Allende amb l'objectiu d'organitzar, catalogar i digitalitzar els cartells que conservava aquesta institució. Es tracta de 787 cartells que van ser utilitzats en diverses campanyes publicitàries realitzades pel govern del president Salvador Allende (1970-1973) que conformen una col·lecció única que reflecteix la ideologia política del partit de la Unitat Popular quan governava a Xile.

Aquest projecte s'ha realitzat en col·laboració amb Arxivers sense Fronteres - Perú, que han participat en l'assessorament tècnic i específic del tractament arxivístic dels cartells.

Títol:	Seminari taller Introducció a la gestió dels documents electrònics		
País:	Perú	Ciutats:	Lima
Any d'inici:	2008	Any de finalització:	2008
Entitats finançadores:	Subdirección General de Archivos Estatales, Minterio de Cultura de España		
Entitats col·laboradores:	Arxivers sense Fronteres - Perú		
	Universidad Nacional Mayor de San Marcos (Lima)		
Resum del projecte:			

Atenent la necessitat de formació continuada dels arxivers, i molt especialment en relació amb les noves tècniques de gestió dels documents electrònics, s'ha impartit un seminari taller als arxivers d'AsF-Perú. L'objectiu ha estat introduir els coneixements i la implementació de la metodologia del Sistema de Gestió Documental Electrònic (SGDE) a les administracions públiques i privades, partint de les normes internacionals, entre altres les ISO 15489 i també les MoReq. Així mateix, s'han mostrat diverses experiències d'aplicació d'aquesta metodologia, com és el cas de la seva aplicació als arxius de l'Administració de la Generalitat de Catalunya. A partir d'aquesta experiència, els assistents al curs han pogut veure quins són els elements bàsics d'un SGDE, l'estructuració de la informació, les metadades, la seguretat i tot el procés de gestió a partir del cicle de vida dels documents.

Títol:	Projecte de col·laboració en la recerca d'informació dels desapareguts de la Guerra Civil espanyola		
País:	Espanya	Ciutats:	Diverses ciutats de Catalunya
Any d'inici:	2005	Any de finalització:	...
Entitats finançadores:	Aportació privada (assumida pels mateixos cooperants)		
Entitats col·laboradores:	Associació per a la Recuperació de la Memòria Històrica de Catalunya (ARMHC)		
Resum del projecte:			

La necessitat de conèixer la veritat sobre les víctimes desaparegudes en la Guerra Civil espanyola i molt especialment la recerca d'alguna informació que permeti seguir el rastre del lloc on van desaparèixer els contendents de la Guerra Civil va comportar la firma d'un conveni de col·laboració entre l'Associació per a la Recuperació de la Memòria Històrica de Catalunya i Arxivers sense Fronteres. Amb aquest propòsit els socis d'AsF i també altres arxivers vinculats a col·lectius d'arxivers municipals col·laboren en la recerca d'informació als arxius municipals amb la finalitat de trobar alguna pista sobre el destí dels desapareguts.

EXPANSIÓ D'ARXIVERS SENSE FRONTERES

En un principi, AsF fou una organització de petites dimensions que va néixer amb la idea d'aportar els nostres coneixements i esforços a altres indrets i a altres companys que sense recursos o davant de conflictes necessitaven ajut per a preservar i conservar el seu patrimoni documental per fer front a les possibles i probables destruccions de patrimoni documental del seu país o ciutat.

Així, la primera experiència duta a terme a la ciutat de Sarajevo (Bòsnia) va servir perquè AsF es donés a conèixer en el món de la cooperació i el desenvolupament. Així, durant els primers anys es va intentar que AsF estigués present en esdeveniments tant de caràcter internacional com nacional. Aquesta presència, juntament amb els projectes de cooperació que anava executant, provocava a poc a poc un impacte entre els arxivers i arxiveres d'arreu del món i, molt especialment, de països llatinoamericans.

També l'interès que va despertar la creació d'una entitat d'aquest caire tant en l'àmbit de l'arxivística com en l'àmbit del patrimoni cultural en general va propiciar que es rebessin ja des de l'inici de les seves activitats sol·licituds de col·laboració procedents de diferents països amb manca de recursos per diferents circumstàncies. Les peticions d'ajut, per

una banda, i les sol·licituds de col·laboració, per l'altra, van forçar a anar adaptant a la nova realitat l'estructura de funcionament davant els canvis i el volum de feina.

Un altre aspecte rellevant de l'expansió d'AsF fou la voluntat d'associar-se de moltes arxiveres i arxivers d'arreu del món i el gran interès a participar en aquesta fita. En aquest sentit, companys d'altres països difícilment podien participar en actes o esdeveniments organitzats a la seu d'AsF. Això va suposar una primera dificultat que calia resoldre i un primer replanteig de la manera de funcionar i de relacionar-nos amb companys d'altres països.

Davant d'aquesta dificultat i per poder salvar la distància i fer partícip tothom d'aquesta iniciativa, vam veure la necessitat de l'expansió i l'actuació més àmplia de l'entitat, i per aquest motiu es va decidir crear petits grups de treball representatius d'AsF en aquells països on el nombre d'arxivers era força nombrós i es reclamava una participació molt més directa.

Aquesta ampliació a través d'aquests petits grups de treball fou, sense adonar-nos, la primera pedra del camí cap a una futura organització no governamental de caràcter internacional.

En resum, la participació d'arxivers de diferents països va comportar, d'una banda, un moment clau en l'expansió d'AsF i en la voluntat de cooperació internacional en el món de l'arxivística, i de l'altra, un nou model organitzatiu d'on sorgeix la nova figura de "les seccions d'AsF" com a suport a les actuacions de l'organització, com a motivació de l'expansió que l'ONG reclamava i com a antecedent a la constitució d'AsF Internacional amb seu a Barcelona.

Així, a principis del nou mil·lenni, i atesos els resultats dels grups de treball (major nombre de membres, realització d'activitats, proposta d'execució de projectes de cooperació, etc.), es planteja la idea d'anar més enllà i transformar els nostres estatuts en estatuts internacionals que regulin la nova estructura, tant la interna com l'externa, amb la idea de dur a terme una descentralització funcional i territorial. En aquest sentit, es van fer reunions amb representants d'alguns països i es va obrir un

procés participatiu amb tots els membres d'AsF, per tal d'anar definint la nova forma de funcionament i l'expansió definitiva d'AsF arreu del món, de manera que enlloc de crear seccions dels grups de treball es passà a treballar en la constitució de seccions d'AsF Internacional i en l'adaptació dels estatuts a uns altres de caràcter internacional.

L'empresa no va ser fàcil i es va considerar oportú conèixer l'organització d'altres entitats de caràcter internacional, com Amnistia Internacional, Metges sense Fronteres i Greenpeace. L'estudi de l'organització interna d'aquestes entitats, juntament amb les reunions que es van mantenir amb alguns dels seus representants, ens va servir per a decidir-nos a crear una base de funcionament regida en uns estatuts comuns per a tots els països, juntament amb l'elaboració d'un Pla d'actuació global que seria ratificat per totes les seccions i que aplegaria no solament la filosofia de la nostra entitat sinó també el programa d'actuació durant un període de quatre anys. Un cop la nostra Assemblea General va haver aprovat els estatuts, totes les seccions es podien adherir a AsF mitjançant la ratificació d'aquests estatuts.

A partir d'aquest moment es crea AsF - Secció Argentina i AsF - Secció França. A poc a poc, molts altres països com Bolívia, el Brasil, Colòmbia, l'Equador, Mèxic, el Perú i l'Uruguai van intentar constituir-se en seccions, però les normatives pròpies de cada país topaven amb l'estructura d'adhesió a uns estatuts internacionals d'un país diferent al de la secció. La manca de legislació internacional i la gran varietat de legislacions estatals més o menys complexes feien molt difícil que les seccions poguessin anar augmentant. Els requisits de les seves pròpies legislacions estatals no permetien crear fàcilment vinculacions amb altres països, tot i la necessitat de treballar conjuntament que tenien les diferents seccions i sabent que tenien un paper molt rellevant en els projectes que es desenvolupaven.

Davant d'aquesta dificultat i després d'un munt de reunions i trobades internacionals entres els membres de les futures seccions, vam haver de cercar noves formes de funcionament. No és fins a l'any 2005 i després d'haver mantingut diversos contactes i intercanvis sobre

l'organització interna de diferents models d'organitzacions no governamentals de reconegut prestigi i que operen de manera internacional, que vam disposar de la màxima informació sobre estructures organitzatives d'arreu del món i vam poder comprovar la multiplicitat de maneres d'afrontar la internacionalització de les entitats. Atès això, i davant la situació que les seccions creades i les que estaven en procés de creació no aportaven cap benefici a cap de les parts i dificultaven l'execució de projectes de cooperació, vam iniciar un nou replantejament de la situació orgànica d'Arxivers sense Fronteres.

Després de molts estudis i propostes per part dels membres de la Junta Directiva vam veure que la solució més viable per a solucionar els conflictes de creació de noves seccions era que aquestes seccions es constituïssin com a associació en els seus propis països, d'acord amb la legislació pròpia sobre associacions, sense que els seus estatuts incloguessin una adhesió teòrica a AsF Internacional; d'aquesta manera, el model organitzatiu passaria a ser el de diferents AsF d'arreu del món en igualtat de condicions i cadascuna com a entitat jurídica al seu propi país.

Calia tornar a fer el plantejament del nou model a les seccions que ja s'havien creat fins al moment (Espanya, Argentina, França, Bolívia i Mèxic) i a les que estaven treballant per a constituir-se en secció (Equador, Perú, Colòmbia, Brasil i Uruguai), tenint present que això ens permetria actuar de manera igualitària i en col·laboració de forma horitzontal.

La novetat fou la creació de moltes AsF independents però adherides a una Carta Internacional d'AsF en què es van definir els principis de solidaritat, cooperació i generositat en les actuacions per a la preservació i recuperació del patrimoni documental en perill de destrucció. L'adhesió a la Carta Internacional permet l'ús del logotip, l'estreta col·laboració en projectes i la pràctica d'objectius comuns. Tot això també representa compartir la declaració de principis, en què el codi d'ètica dels arxivers i arxiveres és la base. L'adhesió a aquesta Carta Internacional per part de les diferents AsF ens dona la força i

l'empenta necessàries per a desenvolupar AsF i difondre-la arreu del món.

Paral·lelament a tot aquest procés de canvi s'anaven fent projectes de cooperació en diferents països, fins i tot en països on no hi havia representació d'AsF. La responsabilitat de la major part dels projectes corresponia a la seu de Barcelona. Ara, aquesta nova estructura, tenint en compte que AsF abraça un territori més ampli i que treballa de manera transversal, ens permet compartir no solament projectes sinó també responsabilitats.

En aquest sentit, una primera actuació conjunta és el "Projecte d'organització i accés als arxius i documents dels règims repressius de Llatinoamèrica", en què les AsF de l'Argentina, Bolívia, el Brasil, l'Equador, Espanya, Paraguai, el Perú i l'Uruguai estan treballant i col·laborant en un mateix projecte i amb uns objectius i finalitats comuns. Un segon exemple és la col·laboració establerta entre les AsF d'Espanya i de França per dur a terme el projecte "Organització de la documentació de la Comuna Urbana de Fes (Marroc) i la formació del personal".

Aquests treballs conjunts i compartits i amb continuïtat són una demostració de la nova estructura i de la gran expansió que ha portat a terme Arxivers sense Fronteres en els darrers anys. Alhora, esdeveniments com les realitzacions de seminaris internacionals, congressos i tallers en diferents seus d'AsF han ajudat a fer que l'entitat sigui reconeguda en diferents governs i en organismes internacionals.

Aquests deu anys de funcionament han significat, a més de la creació d'AsF, el reconeixement internacional, la creació d'una xarxa internacional similar a la d'altres organitzacions amb finalitats semblants i l'execució de projectes compartits. No cal dir que aquesta expansió d'AsF ha enfortit el sentiment de solidaritat i cooperació entre els professionals dels arxius. Ara, arribat el X aniversari de la creació d'AsF, podem dir que l'esforç de tots els membres d'AsF i de totes aquelles persones que han col·laborat a títol privat o institucional, amb el seu esforç, en la seva consolidació ha ajudat a assolir aquesta fita, és a dir, a poder celebrar el X aniversari de la creació d'AsF.

ORGANITZACIÓ JURÍDICA

ALBERT FONT i SEGURA

Professor Titular de Dret Internacional Privat
Universitat Pompeu Fabra (UPF). Barcelona

La compartimentació jurídica que hi ha al món representa un obstacle per a una organització no governamental com AsF, la característica principal de la qual és precisament la seva vocació internacional. En efecte, la constitució d'una associació en un determinat país, en què tindrà la seva seu, ja la vincula al seu ordenament jurídic. Això significa que aquella associació té la personalitat jurídica que li atorga aquell ordenament jurídic en concret i que el règim que la defineix queda establert també d'acord amb aquell ordenament jurídic. Si tenim present aquesta dada i la vinculem a la vocació internacional a què es feia referència, és fàcil constatar que l'existència de múltiples ordenaments jurídics comporta un entrebanc per al desenvolupament i el creixement orgànic de l'entitat. En aquest sentit, el fet que AsF estengui la seva activitat a diferents països amb el seu propi ordenament i, a més a més, hi vulgui tenir una presència estable suposa tot un repte.

No obstant això, AsF s'ha sabut adaptar a les necessitats derivades del procés d'internacionalització viscut durant aquests deu anys. La presència internacional creixent d'AsF en països diferents a aquell que la va veure néixer va determinar una important modificació dels estatuts fundacionals l'any 2003. En aquest any, AsF es va inscriure

a Espanya en el Registre Nacional d'Associacions, establert per la Llei Orgànica 1/2002, de 22 de març, reguladora del dret d'associació. Aquesta inscripció en el registre estatal va propiciar dos canvis fonamentals. D'una banda, AsF demostrava tenir un abast que ultrapassava l'àmbit autonòmic català i, de l'altra, es va aprofitar l'ocasió per reformar els estatuts fundacionals, que van ser substituïts pels estatuts internacionals vigents fins a l'any 2008. Els estatuts internacionals van posar en relleu l'autèntica vocació internacional d'AsF, atès que s'hi manifesta la necessitat de crear seccions en diferents països i d'establir un marc normatiu que reguli les relacions entre aquestes seccions i els òrgans rectors d'AsF, senyaladament l'Assemblea Internacional i la Junta Internacional. La vocació internacional i la mateixa naturalesa d'AsF es van plasmar, doncs, de manera rotunda i inqüestionable.

De fet, la reforma estatutària és conseqüència lògica de l'activitat desplegada per AsF. En efecte, la projecció internacional que estava tenint la nostra entitat, amb el desenvolupament de diversos convenis i projectes de col·laboració en països diferents d'aquell en què AsF tenia la seu, va suscitar l'interès d'arxivers dels països on AsF intervenia. Aquests arxivers es volien sumar a la consecució dels objectius perseguits per AsF i calia articular un mecanisme per tal que això fos possible. Així, aquest interès a col·laborar en els objectius d'AsF va tenir com a conseqüència directa l'adopció dels estatuts de 2003. Es va voler canalitzar aquesta voluntat de participació mitjançant uns estatuts que permetessin la creació de grups de socis, com a primer estadi de col·laboració, que es podrien constituir en secció d'AsF en aquell país tan bon punt adquirissin la importància i la dimensió estatutàriament establerta. La pràctica seguida era que el grup de socis constituís una associació en el seu país d'origen i adoptés uns estatuts que si fa no fa reproduïssin els estatuts d'AsF. Aquesta associació passava a ser aleshores una secció d'AsF.

Els anomenats estatuts internacionals han estat una eina que traduïa amb fidelitat un esquema d'internacionalització en què hi havia

un AsF Internacional i tot un seguit de seccions que presentaven i/o desenvolupaven projectes de col·laboració en l'àmbit de l'arxivística. Ara bé, malauradament aquest esquema no respon a una realitat jurídica que es caracteritza per la compartimentació, tal com hem comentat inicialment. En altres paraules, l'esquema d'internacionalització plantejat en els estatuts resultava ideal però podia comportar problemes d'encaix jurídic. Efectivament, AsF és una associació de dret espanyol i, com a tal, té uns estatuts que, per la seva pròpia naturalesa, no poden ser internacionals. Les successives associacions que s'anaven creant com a seccions d'AsF eren, al seu torn, persones jurídiques regides pel dret del país on es constituïen, amb el seu propi estatut fundacional. Per tant, des d'un punt de vista jurídic, els estatuts internacionals eren un miratge, pura ficció. Cal dir, a més a més, que considerar l'associació de dret espanyol com a AsF Internacional presentava problemes. Principalment, es donava la paradoxa que totes les associacions que s'anaven constituint eren seccions d'AsF d'un determinat país, mentre que a Espanya no hi havia secció, sinó AsF Internacional. Per simplificar, es podria dir que AsF Internacional era AsF Espanya i que la resta eren seccions. AsF Espanya no tenia, a diferència del que passava amb les seccions, uns estatuts propis en què s'expressés l'adhesió als estatuts internacionals. Evidentment, aquest plantejament probablement malmetia la pretensió d'establir una associació realment internacional en el sentit que no totes les seccions estaven en peu d'igualtat. Hi havia, doncs, una secció que no era concebuda com a tal, sinó que despleguava les funcions directives en qualitat de "casa matriu". AsF no estava, en realitat, estructurada com una associació internacional, sinó com una associació espanyola matriu de diverses associacions filials constituïdes en diversos països. En definitiva, a part de constatar una ficció jurídica, cal afegir que no s'acabava de trobar una fórmula que permetés garantir una coordinació paritària, entre iguals.

D'altra banda, és important remarcar que l'antiga regulació estatutària presentava problemes i confusions que s'havien de resoldre.

Així, la Junta Directiva Internacional exercia diferents facultats de direcció internacional, com ara aprovar la creació i dissolució de les seccions, coordinar-les, gestionar un balanç de comptes que anaven a càrrec de les seccions, etc. Però, al mateix temps, la Junta Directiva Internacional era la Junta Directiva de l'associació a Espanya. Aquesta realitat generava altres problemes, com, per exemple, el relatiu a la composició de la Junta Directiva, que podia arribar a estar composta per persones que tinguessin el seu domicili al Brasil, a l'Argentina, a França i a Espanya. No hi hauria problema amb això si no fos que aquesta Junta Directiva Internacional era també la Junta Directiva d'AsF Espanya. No hagués tingut cap sentit que persones allunyades del que seria el quefer diari dels membres d'AsF Espanya fossin membres de la seva Junta Directiva, sense que això impliqués que no fossin persones preparades per a dirigir l'activitat internacional de l'associació. S'hagués tractat simplement d'un despropòsit. Es tractaria de persones escollides per dirigir AsF com a organització mundial de voluntaris, no per dirigir les activitats dels membres d'AsF domiciliats a Espanya. Els problemes es podien multiplicar potencialment en altres àmbits, com en el de l'Assemblea Internacional: a qui representava, a tots els membres d'AsF o només als d'Espanya? I les seves decisions, vinculaven a tots els membres d'AsF o només als d'Espanya? O bé pel que fa al Consell de Coordinació, si el president i el vicepresident de la Junta Directiva Internacional no eren membres d'AsF Espanya, resultaria que no hi hauria cap representant d'AsF Espanya en el Consell de Coordinació. Un altre punt on es manifesta aquest problema és en el règim disciplinari. L'expulsió d'AsF, per exemple, no era efectiva en tant que no era assumida per la direcció de la secció en qüestió, ja que, en rigor, el soci d'AsF expulsat ho era de la seva secció, però no d'AsF Internacional. Tot plegat, una incomoditat que no es manifestava encara, però que amenaçava de produir importants confusions.

Les confusions que podria arribar a generar aquesta anomalia havien de ser resoltes. A aquests efectes, i després d'haver-ho pensat i treballat a fons, la Junta Directiva va considerar que la millor opció seria

adoptar uns estatuts propis per a AsF Espanya que no fessin referència a les seccions, ni plasmessin una voluntat de dirigisme internacional. Aquesta solució tenia el gran avantatge que superava els problemes que s'acaben de posar de relleu. Ara bé, implicava un canvi en l'articulació de relacions amb les AsF dels diferents països on s'havia aconseguit constituir. Hi havia, doncs, dues fases per seguir. La primera consistia a modificar els estatuts a fi d'adaptar-los a la realitat jurídica d'AsF, quant a associació amb seu social a Espanya i persona jurídica sotmesa al dret espanyol. Aquesta fase es va concloure el juliol de 2007, quan es va aprovar la modificació dels anomenats estatuts internacionals per part de l'Assemblea General. La segona fase implicava, al seu torn, reorganitzar l'esquema de relacions entre les diferents AsF. Per aquest motiu es va posar en coneixement de les aleshores anomenades seccions a fi que estiguessin informades i poguessin participar en el procés de modificació sense que se'n ressentís la relació orgànica entre les diferents AsF. En cap moment no es volia donar a entendre que es dissolien els lligams establerts fins aleshores. Ben al contrari, el que es pretenia era enfortir la relació amb uns mecanismes de participació més igualitaris i respectar en tot moment la personalitat jurídica de cadascuna de les AsF existents i també la d'aquelles que s'havien de constituir encara en el futur.

Per aquest motiu, es va pensar que paral·lelament s'hauria d'adoptar una Carta Internacional que establís la denominació, l'anagrama identificatiu, els objectius perseguits i les línies de treball que calia seguir, així com l'articulació d'un règim comú de caràcter organitzatiu. Aquesta Carta Internacional tindria, doncs, per objectiu establir mecanismes de coordinació horitzontals i significaria un compromís i una responsabilitat per a totes les AsF del món. En aquest sentit, la Carta Internacional preveuria, com s'ha dit, una estructura orgànica de coordinació comú i a aquests efectes crearia un Consell Internacional del qual determinaria la seu, les modalitats de funcionament, la composició, les funcions i l'objecte.

És precisament en el desè aniversari de la constitució d'AsF que

es culminarà aquest procés. En el marc del Congrés Internacional Arxius i Drets Humans. "L'accés i la Desclassificació dels Documents" que va tenir lloc a Girona els dies 2, 3 i 4 d'octubre de 2008 es va tenir ocasió de posar en comú les idees de manera presencial, després que hi hagués hagut un profitós intercanvi d'informació. El fruit d'aquesta reunió s'ha de veure traduït en una Carta Internacional que permeti establir un mètode de coordinació més eficaç, pel fet que ha de possibilitar una implicació més gran de les diferents AsF. En definitiva, AsF ha tingut un espectacular creixement internacional i, de manera progressiva i paral·lela, s'ha anat adaptant a aquest canvi.

**JORNADES, SEMINARIS
I CONGRESSOS D'AsF**

- JORNADES -

I Jornades

“La Protecció del Patrimoni Documental en l'Àmbit de la Cooperació Internacional”

Dates: 26 i 27 d'octubre de 2001

Lloc: Museu Marítim de Barcelona (Barcelona, Espanya)

L'organització no governamental Arxivers sense Fronteres (AsF) organitzà les seves primeres Jornades els dies 26 i 27 d'octubre de 2001, a la sala d'actes del Museu Marítim de Barcelona i amb el finançament de l'Ajuntament de Barcelona a través del seu programa Barcelona Solidària. Amb caràcter bianual, aquestes jornades van néixer amb la vocació d'esdevenir un lloc de trobada dels professionals dels arxius sensibilitzats amb el món de la cooperació, un espai de diàleg i de participació on posar sobre la taula la problemàtica i la situació actual de la cooperació internacional en el camp del patrimoni documental.

Aquestes I Jornades van tractar del paper que els arxius i els seus professionals poden exercir en l'àmbit de la cooperació. L'experiència duta a terme per primera vegada a la República de Guinea Equatorial on es van organitzar cinc arxius de l'Illa de Bioko i els resultats força positius d'aquesta col·laboració van servir no solament per a constituir una organització no governamental, sinó també per a reflexionar sobre com els professionals de la gestió documental i dels arxius podien col·laborar amb altres països amb dificultats econòmiques per preservar-ne el patrimoni documental. En aquest sentit, aquestes primeres jornades tenien per objectiu sensibilitzar la societat que també és important que el món dels arxius i els seus professionals puguin oferir tot un seguit d'eines i coneixements a altres entitats i a altres països, per tal de preservar la memòria col·lectiva i la identitat.

Per tot això, aquestes primeres jornades van consistir a exposar un estat de la qüestió de la situació del patrimoni documental en llocs on la manca de recursos i dificultats és evident. Però, i sobretot, una de les conclusions més òbvies d'aquestes jornades fou que entitats com AsF, amb l'ajut de les administracions públiques i les empreses privades, poden establir mecanismes de cooperació i donar suport a la preservació del patrimoni documental a escala professional.

II Jornades “Arxius i Drets Democràtics”

Dates: 21 i 22 de febrer de 2003

Lloc: Museu d'Història de Catalunya (Barcelona, Espanya)

Aquestes segones jornades van ser un èxit tant pel nombre d'assistents, prop d'un centenar, com per l'interès de les ponències presentades. Va iniciar les sessions l'historiador i polític Joaquim Nadal, qui oferí la seva visió de coneixedor i investigador dels arxius, com a element indispensable, aquests, en l'exercici dels drets democràtics. Tot seguit, Ricard Vinyes, professor d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona, va exposar als assistents el seu treball d'investigació sobre els fills de dones represaliades pel franquisme després de la Guerra Civil, treball que va servir per a la realització d'un reportatge documental a Televisió de Catalunya (TV3).

També fou molt interessant la ponència que va oferir Esteban Beltran, director de la Secció Espanyola d'Amnistia Internacional (AI), per la visió que donà d'actuacions i metodologia de treball d'AI, on la feina de documentació i recollida d'informació és molt important per a iniciar qualsevol acció, i per l'explicació de la política d'accés als seus

fons documentals. L'arxiu d'AI destaca tant per la diversitat de temàtiques com per la rigurositat i fiabilitat de les dades recollides, per la qual cosa és objecte de consulta de multitud de persones i institucions. La ponència de Josep M. Navarro, antropòleg i membre de la ONGD Sodepau, va tractar els orígens i desenvolupament de l'actual conflicte a Palestina, amb proves documentals, escrits, fotografies i mapes que testimoniaren la importància de la memòria i de la documentació per tal de mantenir viva l'esperança de llibertat del poble palestí. Josep Cruanyes, historiador i advocat, va fer una anàlisi del marc jurídic de l'accés a la documentació, complementada amb exemples d'accés a alguns processos de la Guerra Civil, fruit de la seva experiència com a investigador.

Ramon Alberch, arxiver, historiador i primer president d'AsF, va oferir una visió dels arxius de la xarxa de repressió organitzada per diversos règims militars sud-americans per segrestar, torturar i eliminar els seus opositors d'esquerres, coneguda com "Plan Cóndor", recurrent l'origen, el desenvolupament i el descobriment el 1992, en una comissaria de policia d'un suburbi d'Asunción, de l'anomenat "Arxiu del Terror" paraguaià, prova documental de l'existència d'aquest operatiu de terror i repressió. Laura Ureña, membre d'AsF, va explicar el treball fet per aquesta ONG, des de fa un parell d'anys, en el projecte de cooperació, que ha consistit en la digitalització del ric fons documental del bisbe Pere Casaldàliga, producte de l'activitat desenvolupada pel mateix bisbe i per la Prelatura de São Félix do Araguaia, a la regió del Mato Grosso (Brasil) i a escala internacional. Finalment, i com a cloenda de les Jornades, l'escriptor i professor d'Història d'Àfrica, Alfred Bosch, amb la conferència " Quan els arxius ens exciten", va analitzar diferents sensacions que els arxius poden produir als seus usuaris.

En la valoració final de les jornades, Ramon Alberch, president d'AsF, va destacar una de les idees que van sorgir en els debats, en forma de petició al director de la Secció Espanyola d'Amnistia Internacional: que aquesta ONGD assumeixi, com una de les seves

prioritats, la lluita per a evitar la desaparició o eliminació dels arxius i els documents, atès que, tal com va quedar palès al llarg de les Jornades, en les ponències i en els debats, aquest és un dels primers objectius i/o resultats dels conflictes bèl·lics i de les etapes finals dels règims repressius.

III Jornades “Arxius i Desenvolupament”

Dates: 25 i 26 de febrer de 2005

Lloc: Arxiu Regional de la Comunitat de Madrid (Madrid, Espanya)

El primer trimestre de l'any 2005 es van celebrar a Madrid les III Jornades d'Arxivers sense Fronteres. La trobada es va dedicar, en aquesta ocasió, al tema “Arxius i Desenvolupament”. L'objectiu fonamental que es perseguia en tractar aquest assumpte era analitzar la importància que té l'arxiu, com a institució pública, en la configuració d'un estat de dret i posar de manifest en quina mesura l'existència d'arxius és essencial per a construir l'entramat necessari per a un desenvolupament sostenible en els països en vies de desenvolupament. Així preteníem apropar-nos a les diverses iniciatives dutes a terme per organismes internacionals, per nacions concretes o per organitzacions no governamentals, com la nostra, per a impulsar el desenvolupament dels arxius públics en diversos països d'Amèrica Llatina, Àfrica i Àsia, amb la pretensió de valorar-les críticament. També es va dedicar una sessió a l'estudi dels arxius produïts per les institucions internacionals d'ajuda al desenvolupament, fonamentalment el Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional.

Com a resultat de les opinions i dels debats de les propostes dels

participants es va aprovar en el marc de l'Assemblea General, celebrada el mateix dia 25 de febrer de 2005, la creació d'una Comissió Internacional pels Drets Humans del Con Sud.

Coincidint amb les Jornades se celebrà, com a activitat paral·lela, una conferència internacional sobre el tema "Israel i Palestina: arxius per a la convivència", en què a partir de la presentació de les fonts documentals que, en uns arxius i altres, testimonien una història comuna, es pot abordar, des de la perspectiva de la diferent memòria històrica de cadascun d'aquests dos pobles, un futur de convivència pacífica.

IV Jornades “Els Cooperants, l'Eix de la Cooperació”

Dates: 9 i 10 de novembre de 2007

Lloc: Museu Marítim de Barcelona (Barcelona, Espanya)

L'aprovació durant el 2006 de l'Estatut del cooperant, instrument definitori dels drets i deures del cooperant, ha representat un important pas endavant en el món de la cooperació i la fi d'un deute legal, atès que, sense aquest estatut aprovat, la pràctica quotidiana dels cooperants no tenia un marc legal propi.

L'aprovació i l'aplicació d'aquest Estatut del cooperant és, per tant, un motiu de satisfacció per a totes les ONGD que podem sintetitzar en tres motius principals: per la redacció i concreció de nous drets i deures del cooperant en el marc d'una societat democràtica; pel reconeixement laboral, social i ètic del cooperant i dels projectes desenvolupats per les entitats, i finalment, perquè significa el suport a les activitats solidàries envers els països en desenvolupament.

Aquestes jornades comptaren amb la participació d'un nombrós públic i la intervenció de destacats professionals del món dels arxius i d'altres professions relacionades amb el món de la cooperació.

Van inaugurar les jornades el subdirector general d'arxius del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Ramon Alberch i Fugueras; el director general del Consorci Museu Marítim i Drassanes Reials de Barcelona, Roger Marcet, i la presidenta d'Arxivers sense Fronteres, Mariona Corominas. La primera ponència fou presentada per Claudia Estrada, de la Unitat d'Estudi i Anàlisi de la Procuraduría de los Derechos Humanos de Guatemala, i va tractar sobre la recuperació dels arxius de la Policia Nacional a Guatemala. En total, prop de 8.000 metres de documentació recuperats d'uns arxius utilitzats, bàsicament, per a la repressió en l'època dictatorial del país. La ponència va ser acompanyada d'un evocador document audiovisual dels treballs duts a terme en aquest arxiu pels equips del Procurador de los Derechos Humanos de Guatemala. Posteriorment, l'advocat Lluís Batlló, membre de Juristes sense Fronteres, exposà una interessant ponència entorn de l'Estatut del cooperant. Destacà, per la seva qualitat professional i humana, la ponència del jurista Carlos Jiménez Villarejo, exfiscal anticorrupció de l'Estat espanyol, que va tractar el tema dels fons públics i la transparència a les ONG.

Finalment, en la taula rodona formada pels cooperants Francesc Mateu (director d'Intermón-Oxfam a Catalunya), Teia Pascual (del Col·legi de Metges de Girona – Ajuda), Ignasi de Juan (Educació sense Fronteres), Mariona Corominas (presidenta d'Arxivers sense Fronteres) amb la conducció i moderació de la periodista Mònica Terribas i amb la intervenció del públic assistent, es posaren sobre la taula diverses qüestions entorn del món de la cooperació. Com a resultat de les diverses reflexions fetes entorn de la figura dels cooperants i després d'haver posat en comú els coneixements i les experiències professionals sorgides de diferents àmbits de treball que conflueixen al voltant de la cooperació i la solidaritat, es van acordar un seguit de pràctiques i recomanacions que cal tenir en compte, entre les quals destaquem les següents: la

necessitat que el Govern espanyol elabori el Reglament dels cooperants, norma que ha de desplegar el Reial Decret de l'Estatut del cooperant; cal fugir de la visió de la cooperació com a "salvadora" dels països en vies de desenvolupament i cal parlar d'igual a igual; la solidaritat que emana de les ONGD s'ha d'emmarcar dins l'àmbit de la justícia, lluitant i denunciant la corrupció allà on n'hi hagi; s'ha d'exigir a les administracions públiques més transparència i claredat en les seves gestions envers les ONGD. I finalment, cal preservar i organitzar els arxius i documents com un dels factors que afavoreixen el respecte als drets humans, atès que s'hi conserven les proves testimonials dels fets i activitats que han desenvolupat les persones en el si de les administracions públiques, a més de preservar la memòria històrica de les col·lectivitats i el seu patrimoni documental, per a esdevenir així autèntiques garanties de la democràcia.

- SEMINARIS-

“II Seminari Internacional d'Arxius”

Dates: del 12 al 25 de novembre de 2006

Lloc: Arxiu Municipal de Barcelona (Barcelona, Espanya)

Aquest seminari va ser organitzat per l'Arxiu Municipal de Barcelona en col·laboració amb Arxivers sense Fronteres i la Subdirecció General d'Arxius de la Generalitat de Catalunya. El nombre de participants fou d'onze, procedents dels municipis de Campinas (Brasil), Montevideo (Uruguai), Quito (Equador), Santo Domingo (República Dominicana) i Fes (Marroc).

Des d'un principi s'intentà al màxim establir ponts de diàleg i

potenciar l'intercanvi d'experiències entre els participants, els docents i els presents a les sessions, per tal que aquestes fossin el màxim de dinàmiques possible. Aquest fet posà de manifest l'ampli ventall de maneres de treballar i enriquí tots els participants en els diversos aspectes tractats.

Igualment, en les sessions corresponents a les experiències de cadascun dels centres participants fou bàsic el diàleg entre totes les parts. A banda de les sessions teòriques es van fer visites a diferents arxius, d'acord amb els interessos i les necessitats formatives dels participants, així com estades pràctiques a diversos arxius municipals.

“Seminari Internacional Arxius i Drets Humans”

Dates: 4 i 5 de desembre de 2006

**Lloc: Centro Cultural de España de Montevideo
(Montevideo, Uruguai)**

Els dies 4 i 5 de desembre de 2006 Arxivers sense Fronteres va organitzar el Seminari Internacional “Arxius i Drets Humans” a la ciutat de Montevideo. Hi van col·laborar el Centro Cultural de España de Montevideo, el Archivo General de la Nación de Uruguay, el Archivo General de la Universidad de la República de Uruguay, la Asociación de Archivólogos de Uruguay i Arxivers sense Fronteres - Uruguai. El Seminari es va fer per tal de reflexionar i debatre sobre la relació que tenen els arxius amb la restitució dels drets individuals i col·lectius de les persones, víctimes o afectades per la repressió de les dictadures militars que es van desenvolupar en els anys setanta i vuitanta en el Con Sud (Amèrica Llatina). Els documents que es custodien en els arxius són els

testimonis i les proves documentals de les activitats i els acords presos per les administracions públiques i donen garantia als ciutadans dels seus drets davant les institucions de l'Estat, especialment el poder judicial.

L'assistència del públic va ser molt nombrosa, més de 120 persones procedents de diversos països, i es va produir un ric debat i reflexió entorn de cadascuna de les ponències que es van presentar per part de reconeguts professionals que treballen en l'àmbit dels arxius i els drets humans.

- CONGRÉS INTERNACIONAL -

“Arxius i Drets Humans: l'Accés i la Desclassificació de Documents”

Dates: 2, 3 i 4 d'octubre de 2008

Lloc: Sarrià de Ter (Girona, Espanya)

Sarrià de Ter va acollir, durant els dies 2, 3 i 4 d'octubre de 2008, en el marc de les desenes Jornades del Paper, el Congrés Internacional sobre Arxius i Drets Humans, que va girar entorn de l'accés i la desclassificació dels documents. El Congrés va ser coorganitzat per l'Ajuntament de Sarrià de Ter, l'Arxiu General de la Diputació de Girona i Arxivers sense Fronteres. Comptaren amb el suport i l'ajut econòmic d'altres organismes, autonòmics i estatals, interessats a potenciar i tractar aquest tema, com ara la Direcció General de la Memòria Democràtica del Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació de la Generalitat de Catalunya, la Subdirecció General d'Arxius i Gestió de Documents del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la

Generalitat de Catalunya, i l'Agencia Española de Cooperación Internacional y Desarrollo del Ministeri d'Afers Exteriors i Cooperació espanyol.

Durant aquests tres dies es van presentar a Sarrià de Ter diversos projectes que s'estan desenvolupant en diferents països del món per tal de fer accessible i fer a mans dels tribunals, investigadors, historiadors, juristes i públic en general documentació qualificada com a secreta, i per tal de fer accessibles documents d'extraordinària transcendència en la investigació de delictes contra la humanitat comesos pels estats en situacions convulses de canvis de règims democràtics a règims dictatorials o a la inversa, en conflictes bèl·lics, en genocidis, etc.

Es va parlar del cas de la recuperació dels arxius de les dictadures militars d'Amèrica del Sud, del cas europeu de l'obertura pública dels arxius de la *Stasi*, nom pel qual es coneix l'antiga policia secreta de la República Democràtica d'Alemanya, el de la Freedom of Information Act dels EUA i la desclassificació de documents que porta a terme el National Security Archive dels Estats Units, també es va tractar com es va fer i com es va obtenir informació per a la realització del documental de TV3 "Els nens perduts del franquisme", i de l'organització de la informació per a la seguretat i la defensa dels estats, entre altres.

Els ponents van ser professionals de reconeguda solvència en l'àmbit internacional, que treballen com a responsables de les polítiques d'accés i desclassificació de documents i de la informació en els seus respectius països des dels àmbits dels arxius, la judicatura, la recerca o la solidaritat internacional. Destaquen per la seva trajectòria professional i pública el Sr. Carlos Osorio, periodista responsable del projecte del National Security Archives de la Universitat George Washington dels Estats Units; la Sra. Ludmila da Silva Catela, directora de l'Archivo Provincial de la Memoria del Gobierno de la Provincia de Córdoba (Argentina) y Comisión Provincial de la Memoria, i el Sr. Günter Borman, cap del Departament Legal de la Comissió Federal per als Arxius de la *Stasi* d'Alemanya. I, entre els ponents espanyols, es va comptar amb la intervenció del Sr. Ramon Alberch, subdirector general d'Arxius i Gestió

de Documents de la Generalitat de Catalunya; la Sra. Montserrat Armengou, periodista de documentals històrics de TV3, i el Sr. Jordi Guixé i Corominas, responsable dels Espais de Memòria de la Direcció General del Memorial Democràtic del Departament de Relacions Institucionals i Participació, i el Sr. Diego Navarro Bonilla, director de l'Institut Juan Velázquez de Velasco de Recerca en Intel·ligència per a la Seguretat i Defensa dels Estats.

En el transcurs de la jornada, el Sr. Jaume Guillamet, catedràtic de Periodisme i vicerector d'Infraestructures i Fundacions de la Universitat Pompeu Fabra, va presentar el llibre *Archivos y derechos humanos* (Ed. Trea, 2008) de l'arxiver i historiador Ramon Alberch i Fugueras, i va moderar una taula rodona sobre el tema "Arxius i drets humans".

Durant l'acte de cloenda del Congrés la presidenta d'AsF, Mariona Corominas, va llegir les conclusions proposades pel comitè científic del Congrés. Per la seva banda, els senyors Narcís Casassa, vicepresident de la Diputació de Girona, i el Sr. Ramon Alberch, subdirector general d'Arxius i Gestió de Documents del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, van destacar el valor dels arxius en les societats democràtiques i la necessitat d'emprendre accions decidides cap a un nou corpus jurídic que faciliti l'accessibilitat legal als documents i a la informació. Va cloure l'acte el senyor Lluís Aymerich, regidor de Desenvolupament Local de l'Ajuntament de Sarrià de Ter, que va mostrar la satisfacció de Sarrià de Ter d'acollir un esdeveniment internacional d'aquestes característiques i l'alt nivell de les ponències presentades.

Al Congrés hi van assistir un total de 170 persones d'arreu d'Espanya i d'altres països, com ara Anglaterra, França, Grècia, Noruega, l'Uruguai, l'Argentina, Colòmbia, Portugal, Itàlia, Veneçuela, el Brasil i l'Equador. En la seva majoria, els congressistes eren professionals del món de l'arxivística i la documentació, representants d'ONGD i polítics, tot i que també hi van participar particulars i estudiants de diverses universitats.

També, i gràcies a la Direcció General del Patrimoni Cultural de

la Generalitat de Catalunya, es va poder visitar durant el Congrés l'exposició "Els papers confiscats de Salamanca", mostra que exhibeix i explica una part de la documentació que va ser requisada durant la Guerra Civil espanyola i la posterior dictadura franquista i que ha estat retornada a Catalunya després de prop de trenta anys de reivindicació.

ELS COOPERANTS: VIVÈNCIES I REFLEXIONS

En escriure aquestes paraules sobre l'experiència als campaments sahrauís, el meu record està associat als moments viscuts amb el Joan, el company amb qui vaig compartir disset dies en un lloc inhòspit com el que pugui haver-hi.

Hi va haver moltes anècdotes, ja que en compartir dia i nit amb una família sahrauí (immersió total des del primer dia) aquestes sorgeixen de forma quasi espontània: els gestos, les veus, els menjars, el te, l'autobús... Voldria destacar l'amabilitat i l'hospitalitat que ens van oferir, que feia casi impossible sentir soledat, perquè realment estàvem en la soledat del món, per no dir en l'oblit del món.

El ritme de vida és completament diferent, les condicions climatològiques així ho imposen, força calor tot i ser novembre; el *sirocco*, mostra palpable de l'espontaneïtat del vent; la provisionalitat del seu assentament (i ja són trenta anys), es va arribar a especular si els dipòsits són contenidors per així poder traslladar-ho tot, continent i contingut al Sàhara ocupat. Tot plegat fa que el ritme quotidià sigui assossegat i la improvisació constant, no hi ha presses ni horaris, era difícil establir un horari en la jornada de treball; una conferència iniciada al matí podia continuar fins a les quatre de la tarda perquè era interessant.

Des del punt de vista de l'arxivística era molt complicat, ja que un poble amb una tradició bàsicament oral no reconeix el format i l'estructura de cap document (per exemple, no distingeix què és una factura) i era difícil també per a nosaltres, perquè un percentatge també elevat de documents estava en àrab i els alumnes parlaven en un 90% saharià, amb la qual cosa les classes havien de ser traduïdes.

Personalment ha suposat una experiència agredolça, ja que tots els dies eren inacabables i les condicions de l'estada, dures, però la reconec obertament com a recomanable i perquè haver participat, encara que sigui en una mínima part, a constituir l'Arxiu Nacional de la RASD sempre val la pena. Gràcies a Arxivers sense Fronteres per haver-me donat aquesta oportunitat. Gràcies a Salec per ser l'ànima del projecte i a El Arbi i a tota la seva família per la seva hospitalitat i estima.

Remedios Antequera

Tinduf, Algèria 2007

Arxivers sense Fronteres (AsF) al Marroc, una experiència de cooperació i solidaritat entre cultures

Quan em van proposar que escrivís unes línies sobre la meua experiència com a cooperant en el projecte d'organització de l'arxiu municipal de la ciutat de Fes (Marroc) vaig estar pensant de començar l'escrit explicant que la documentació estava en pèssimes condicions de conservació. Però després de pensar-hi una bona estona em vaig adonar que tant les males condicions de la documentació municipal, infectada per fongs, com el deplorable estat de conservació de l'arxiu, a causa sobretot de les humitats, no reflectien res del que un grup de vuit arxivers de l'Escola Superior d'Arxivística i Gestió Documental (ESAGED) de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) vam viure a Fes.

Una de les preocupacions que tenia a l'hora de tornar a recordar la nostra estada, que formava part de la segona fase d'un projecte que constava de tres fases (2005-2007), era no poder transmetre les magnífiques experiències viscudes allí. Ara recordo que em sentia desbordada per una multitud de sensacions i que en certa manera em sorprenia observar com la tercera ciutat més gran del Marroc, Fes, viu d'una manera tan diferent de la nostra, i que tot i la seva precarietat econòmica hi regna un ambient alegre i positiu.

Ara penso que l'estat i les condicions de l'arxiu que van trobar els primers cooperants havia de ser encara més deplorable que el que vam trobar nosaltres. Però amb tot, ens vam posar a treballar entusiàsticament, la nostra finalitat era reorganitzar la documentació i donar suport tècnic al personal de l'arxiu marroquí.

Però a més dels aspectes pròpiament arxivístics, m'agradaria destacar que totes les sensacions viscudes, els somriures de la gent, les mirades de curiositat, les olors, el menjar... van fer que la nostra estada de quinze dies, del 14 al 28 de juny de 2006, constituís un intercanvi molt ric per a ambdues parts, una magnífica experiència de cooperació i solidaritat entre cultures.

Cristina Biescas

Fes, Marroc 2006

L'any 2006 em van seleccionar per a l'elaboració de dos estudis de prospecció d'arxius i de fons documentals de les comunitats catalanes de Mèxic i de Cuba. Vaig arribar a Mèxic DF el 17 de novembre. A l'Orfeó Català de Mèxic, on havia de fer la feina, vaig conèixer la bibliotecària, Maria Rosa Carreter (una catalana resident a Mèxic des de feia unes quantes dècades, però que conservava intacte aquest estil

tan característic de l'Eixample barceloní) i també el president de l'entitat, Xavier Torroja i Sabater, del qual em cridà l'atenció el seu "català" amb accent mexicà, que era realment deliciós. Mentre feia la feina vaig compartir moments molt estimulants amb la Marcela Zárate i el Mario Valle, treballadors de l'Orfeó i mexicans tots dos, els quals em van ensenyar tots els racons de l'entitat i es van esforçar a satisfer totes les meves curiositats. Una de les coses que més em va impactar va ser la sensació de trobar-me a casa, i quan dic casa vull dir a Sants. L'Orfeó Català de Mèxic és una entitat centenària genuïnament catalana i tan idèntica a l'Orfeó de Sants que fins i tot vam poder aplicar el quadre d'organització de fons de l'entitat santsenca gairebé íntegrament. L'Orfeó Català de Mèxic, al llarg de la seva vida, ha estat un lloc de trobada d'importantes figures de la cultura catalana i la seva presència encara s'hi respira, gràcies a l'esforç de tots els seus associats.

Amb nostàlgia per l'experiència viscuda a l'impactant país centreamericà, però il·lusionada per retrobar-me amb l'illa de Cuba (la qual coneixia des de feia anys), vaig sortir cap a l'Havana el dia 25 de novembre, passant del gèlid hivern mexicà al suau clima tropical del Malecón de l'Havana, on m'allotjava, molt a prop de la Societat de Beneficència de Naturals de Catalunya, entitat degana de les societats catalanes d'Amèrica i on havia de desenvolupar el projecte.

Allà em va rebre el president, Jorge Oller Oller, que em presentà a tot l'equip i m'obrí les portes de la Societat. Em va sorprendre el nivell tècnic de l'Arxiu, on l'arxivera Lluïsa Ribot i jo parlàvem el mateix "idioma", i no m'estic referint al català. Amb ella, el Jorge i la Leila Benson, vocal de cultura, vam establir uns lligams tan profunds que s'han perllongat fins a l'actualitat. El que més em va emocionar d'aquesta experiència va ser descobrir la preocupació que sentien per la correcta conservació del fons documental, per altra banda perfectament classificat, i sobretot el seu interès perquè es difongui a Catalunya com una part més de la seva història a l'altra banda de l'Atlàntic.

El 4 de desembre m'acomiadava de l'Havana una mica trista, però satisfeta per la feina feta. A l'avió, durant el trajecte, pensava en

la gent que s'ha vist obligada a abandonar casa seva i viuen sempre enyorats. Reflexionava sobre la feina que ens queda per fer i sobretot en el deute que tenim amb tots ells, i em va venir al cap una cançó que sonava anys enrere i que avui, més que mai, encara és vigent per a molta gent del planeta:

*"Sólo le pido a Diós
que el futuro no me sea indiferente.
Desahuciado está el que tiene que marcharse
a vivir una cultura diferente."*

Núria Burguillos

Mèxic i Cuba, 2006

Il·lusió, inquietud, acollida, feina, pols, fongs, converses, documents, capsos, guants, bata, calor, te amb menta, cuscús, tagín, pastilla, passeig, Medina, rucs, carrerons, palauets, mederses, mesquites, fonts, cants del mujahidí, música, bars, més converses.... amistats. Se'm fa difícil la síntesi. He hagut de pensar força estona abans de posar-me a escriure, em calia ordenar sensacions i records.

D'entrada, poder viure uns dies en una cultura diferent a la pròpia ja és molt bona cosa. Des de la gastronomia fins a la conducció, passant pel ritme de treball, res és com a casa i et cal adaptar-t'hi i, amb més temps o menys, ho fas. I t'hi sents a gust, perquè t'ho posen molt fàcil, al Marroc l'hospitalitat encara és ben al dia, ben vigent.

També és positiu des del punt de vista professional, sí, perquè encara que portis anys en la professió i amb una plaça consolidada sempre pots aprendre, sempre. A més, jo que, sincerament, vaig fer cap a l'arxivística per casualitat, he descobert que aquesta feina ha

esdevingut vocacional en compartir els coneixements propis. D'entre els bons moments passats ara se'm fa present el dia que amb la Yaminah parlàvem del quadre de classificació. Teníem un parell de quadres de mostra, entre els quals hi havia el de l'Ajuntament de Torredembarra, on treballa. L'estàvem fullejant i jo li dic "Mira, tu aquesta sèrie no la tens, ni la tindràs mai". Era la que feia referència a les platges. I ella, em va contraatacar, "però tu no tens ni tindràs la d'aeroport". Riallades. Sí, rèiem molt, i és en aquests moments, i els de la pausa per a fer l'exquisit te amb menta, que agraeixes haver-te aplicat en l'estudi del francès. Quin goig poder-se comunicar amb fluïdesa! I quin greu no poder-ho fer amb altres persones amb qui no coincidíem amb cap idioma. Només podíem saludar-nos i somriure'ns, notes l'empatia, et fas entendre amb gesticulacions, però et quedes amb la recança de no avançar més en la relació. I d'aquí ja en surt un altre àmbit, el que sens dubte és el més enriquidor: el de les relacions humanes. Fas amics, tant entre els companys cooperants que s'han desplaçat amb tu, com entre les persones del país de destinació. Jo vaig tenir la sort d'anar dos anys seguits a Fes, la qual cosa va servir per a estrènyer encara més els llaços creats el primer any. Això i el correu electrònic, que és un gran invent per als qui mai no recordàvem d'anar a l'estanc a comprar un segell per enviar una carta, tot i tenir-la escrita!

És clar que no tot són flors i violes, però a l'hora d'arxivar records, hom en fa una avaluació i tria, i n'elimina els dolents.

Es diu que el cooperant és egoista perquè el que busca és sentir-se bé. Hi assenteixo, perquè estic convençuda que vaig rebre molt més del que vaig donar. *Shukran*.

Núria Canyelles

Fes, Marroc 2005 i 2006

La meva estada com a cooperant a Fes

Mentre estava cursant el primer curs d'Arxivística (2005) va sortir un anunci d'Arxivers sense Fronteres en què buscaven gent per anar al Marroc a fer un camp de treball. De seguida em va despertar la curiositat. Va venir la Laura Ureña a l'escola a fer-nos una xerrada, i uns quants ens hi vam interessar. Tres setmanes més tard ja estava volant cap a Fes, amb cinc companys més, sense saber ben bé què trobaríem.

Des del mateix moment que vam trepitjar Fes, tot va ser esplèndid. Vam tenir una rebuda fantàstica, tant per la Laura, com per la gent de l'Ajuntament. Es tractava, doncs, de fer una actuació al dipòsit d'urbanisme de l'Ajuntament de Fes. Com que vam ser el segon grup de treball del primer any, encara hi havia molta feina per fer. Els dipòsits estaven plens de documentació apilada, tant a terra com a les prestatgeries, i plena de pols. De seguida ens vam posar a treballar. Com que ja hi havia anat un grup, teníem la feina definida. Només arribar ens posàvem les bates i els guants, ens dividíem en dos grups, i a treballar.

Vam enganxar un d'aquells mesos de juny molt xafogosos, amb una onada de calor que ens feia difícils les condicions de treball, ja que suàvem tot el matí. Després al migdia plegàvem de treballar i teníem la tarda lliure. Els caps de setmana l'Ajuntament ens preparava alguna excursió, cosa que vam agrair enormement, ja que poder fer una mica de turisme per aquelles terres meravelloses ens ajudava a comprendre una mica el país.

Tot el personal amb qui vam tenir contacte va ser molt amable i generós, des de les dues persones que s'encarregaven de transportar els expedients amunt i avall amb un cistell de vímet fins al conductor que ens portava cada dia a la feina.

El millor de tot va ser la sensació que havíem fet quelcom útil, ja que a poc a poc es veia el fruit de la nostra feina. Sens dubte, una experiència inoblidable.

Montserrat Clavell

Fes, Marroc 2005

Quinze dies amb els refugiats sahrauís

Podria haver estat un somni, però em sembla que no ho fou perquè tinc les fotografies que em permeten rebobinar els clixés de la memòria personal. Repasso les que tinc de l'estada que vaig fer amb la col·lega valenciana Remedios Antequera durant la primera quinzena de novembre del 2007 als campaments de refugiats sahrauís dels voltants de Tinduf (Algèria) i aflora una allau de vivències i sensacions que no sé pas per on començar. Mai no havia estat en un camp de refugiats. Fou una completa immersió al seu medi: treballar i conviure amb ells a les seves cases, adaptar-te a la precarietat material, i intentar entendre'ls i compartir els seus anhels emancipadors.

Em semblà que tot era provisional i alhora paradoxal: viuen al límit de la subsistència, però han conservat la documentació del Front Polisari i d'aquest estat embrionari que és la República Àrab Sahrauí Democràtica (RASD); les cases són fetes de febles blocs de fang assecats al sol amb una planxa metàl·lica ondulada per teulada, però hospitalàries per dins; les haimes adossades a les cases els recorden que són descendents de beduins i que volen tornar a la seva terra, però ja fa més de trenta anys que viuen sedentàriament a la hamada de Tinduf; la higiene és difícil, però tot és net; sembla que estàs en el no-res del desert, però trobes on comunicar-te per mòbil o correu electrònic amb la resta del món; els successius governs espanyols dels tres últims decennis els han donat l'esquena, però com a segona llengua després de l'àrab estudien castellà.

El repte professional de fer formació arxivística (en un context desconegut i tan diferent al nostre) amb l'objectiu d'ajudar-los a organitzar l'Arxiu Nacional Sahrauí, el temps dirà si fou reeixit. A l'inequívoc aprenentatge personal he d'afegir-hi l'agraïment per l'hospitalitat que ens donaren en Salec, l'El Arbi i la seva família, i també l'admiració perquè els sahrauís dels campaments conserven allò que cap persona pot perdre mai: la dignitat i la llibertat.

Joan Domingo

Tinduf, Algèria 2007

De vegades, les persones necessitem que algun fet extraordinari ens assenyali el camí. Aquell any en què els catalans, arrauxats, demanàvem més autonomia, va veure la llum en mi una vocació que romanía adormida, desconeguda. La revelació va tenir lloc a Fes (Marroc) la primera quinzena de juny de 2005.

La tasca del petit grup d'arxivers i arxiveres vinguts de la riba nord d'Al-Andalus no semblava fàcil: contribuir a organitzar de bell nou un arxiu municipal, amb prop de tres mil cinc-cents metres lineals de documents, un objectiu tan ambiciós com engrescador. La Comuna Urbana de Fes conserva, malgrat les dures condicions ambientals, un ric fons documental que es remunta a 1912, data de signatura en aquella mateixa ciutat del tractat que convertia bona part del soldanat del Marroc en protectorat francès. Al costat d'un excel·lent equip de treballadors i voluntaris marroquins, ben coordinats per Monsieur Mdidech, vam dedicar-nos a identificar, netejar, classificar, ordenar i finalment instal·lar els expedients de les sèries d'urbanisme en un dipòsit adequat a aquest fi.

La meva modesta aportació va anar lligada a l'ordenació cronològica dels expedients d'obres, ensems amb la seva neteja (pols, agulles de cap, clips i grapes) així com la reducció del volum ocupat mitjançant l'eliminació d'algunes còpies de projectes (fins a set exemplars en alguns casos). Les jornades no eren dures, perquè la intensa calor obligava a sistemàtiques pauses que eren aprofitades per prendre te i fer amistat, malgrat les distàncies idiomàtiques i culturals.

És per mitjà del treball conjunt de tots els actors que intervenen en un procés que es materialitza la cooperació. Partint d'aquesta premissa, no puc sinó considerar-me plenament satisfet de la feina feta i de la manera com aquesta es va desenvolupar. Tinc, tanmateix, un dubte a l'hora d'identificar els beneficiaris de l'acció cooperativa: sospito que vaig rebre molt més del que podia oferir.

Màrius de Juan Escuder

Fes, Marroc 2005

Els Arxius del Terror

Arribar a Asunción de matinada i descobrir una ciutat presa per la policia i els camperols sense terres desperta records. Aquesta nit de setembre té els mateixos colors, les mateixes ombres en el mateix paisatge, els mateixos sons. Imatges projectades en aquell cinema club de València. Escenes de la pel·lícula *Estat de setge* de Costa-Gavras. Records d'un temps en què imaginava això de la salvaguarda del món lliure. Han hagut de passar trenta-dos anys per descobrir que allò del Pinochet no va ser un mal somni. La realitat és encara molt més crua d'allò que vam imaginar. El comunicat diari, la veritat secreta, guardada gelosament pels repressors torturadors del Con Sud, es conserva a Asunción. En cadascuna de les prestatgeries dels Arxius del Terror hi ha tots els cercles de l'infern de Dante. Per això és necessari fer cas al poeta. Així que "anota les meves paraules, de tal sort, / que puguis repetir-les mentre visques, / als vius, que corren a la mort." Cada document dels Arxius del Terror és un testimoni que cal donar a conèixer. És la Memòria Històrica negada durant trenta-quatre anys i recuperada per una societat que vol conèixer la veritat per a no repetir la barbàrie. Aquesta és la lliçó apresada a Asunción com a cooperant d'AsF.

Polítics i societat civil ens van demostrar que mentre en aquest país nostre es qüestiona la Memòria Històrica dels morts de la Guerra Civil i la Dictadura (1936-1976), al Paraguai superen fets més recents donant a conèixer amb tota la seva cruada la realitat dels desapareguts durant la dictadura de Stroessner (1954-1989). L'accés públic als Arxius del Terror, convertit en Centre de Documentació i Arxius per a la Defensa dels Drets Humans del Poder Judicial, o al centre de tortura de "La Técnica", mostrat com a Museu de les Memòries, és tota una lliçó de com s'ha de fomentar l'ensenyament dels drets humans. En paraules d'Augusto Roa Bastos, de com es pot activar i motivar la consciència crítica de les generacions joves.

Tot això es fa realitat amb el compromís que veiem tots els dies en els futurs arxivers i arxiveres, o els amics, com Martín Romano i

Andrea, dedicats en cos i ànima a recuperar el patrimoni documental del país que l'acull. En la forma de vida o la història de la vida de la historiadora Margarita Durán, model de com s'ha de construir la democràcia amb el treball quotidià. En el prestigi internacional de l'arxivera Rosa Palau i el seu equip, testimoni de com l'accés als arxius serveix per a superar els estigmes del poder totalitari i, fins i tot, com el sofriment i la ignomínia es poden convertir en anecdotari del terror, com l'espantall del bibliòfag si aquest no fos el cas del "torturador més gran del Paraguai", que es menjava els folis incriminatoris de l'expedient dels seus crims, oblidant que estava microfilmada i, en definitiva, que aquell era un document més dels milers de documents de tota índole en els quals hi havia prolixament registrades les dades, les declaracions, les indagatòries de cadascuna de les incomptables víctimes per "Ordre Superior". Les víctimes del terror són la preocupació de Martín Almada i Maria Stella Cáceres. Amb tota la seua humanitat, ens van fer de guia i ens mostren com es pot refer un centre de tortura en museu, sense oblidar que en aquell lloc es matava impunement, submissa i reverencial amb un "És el meu informe" que el torturador escrivia abans d'estampar la signatura al peu de cada document, de cada sofriment infringit. Carlos Pérez Cáceres i els seus companys de partit ens van revelar que aquell crit de la carn picada avui és crit de llibertat, valor testimonial de la defensa dels drets humans.

Aquestes són raons cabdals per les quals AsF du endavant projectes de cooperació amb les víctimes de la repressió de les dictadures militars del Con Sud, a les quals vol aportar la metodologia de treball que permeti organitzar la documentació dels arxius amb la finalitat d'ajudar al coneixement dels fets succeïts, la recerca dels desapareguts i la preservació de la memòria històrica del país.

Vicent Gil

Asunción, Paraguai 2007

La meva aventura particular amb Arxivers sense Fronteres va començar el maig del 2005, quan vaig acabar el primer curs de l'ESAGED i la Roser, l'arxivera de l'Arxiu Municipal de Granollers, on jo estava de becària, va comentar que se n'anava a Fes amb AsF. Sense pensar-m'ho gaire vaig dir que m'hi apuntava.

Vam marxar del 15 al 29 de juny de 2005 en un grup format per quatre estudiants, en Gorka, en Josep, la Montse i jo i, així mateix, l'Ariadna i la Núria, a més de la Laura, la coordinadora del grup.

La nostra jornada consistia a treballar d'arxivers a la *Commune Urbaine* de 9 a 14 hores, netejant, classificant i inventariant les llicències d'obres que hi havia acumulades al soterrani de l'Ajuntament. Treballàvem en dos espais en el mateix soterrani, on netejàvem la documentació i trèiem la pols i les grapes o altres elements metàl·lics, mentre que a la primera planta encapsàvem la documentació, la qual cosa agraiem, ja que hi havia un petit aparell d'aire condicionat. Treballàvem de costat amb el personal de l'arxiu i per tal que la feina no fos tan monòtona, ni càlida, ens combinàvem les tasques al llarg de la jornada.

A les tardes, quan la calor afluixava, ens deixàvem seduir per l'encantadora ciutat de Fes, passejàvem per la Medina, degustàvem els suc de fruites o bé simplement ens deixàvem endur per la ciutat.

En fi, van ser tantes les coses de què vaig poder gaudir que ara podria escriure un llibre de les aventures d'aquells quinze dies, però com a resum només puc dir que gràcies a aquesta cooperació vaig conèixer, valorar i estimar una petita part del Marroc que em va captivar, des de les aromes i la gent, fins a l'hospitalitat de tot un poble, tota una experiència que no oblidaré mai.

Maria Guàrdia

Fes, Marroc 2005

Records d'un projecte de cooperació

No sóc gaire amant d'encadenar paraules, m'agradaria més escriure un seguit de paraules amb un sentit i que reflecteixi, en aquest cas, la meva experiència amb Arxivers sense Fronteres (AsF). En aquest cas encadenaré paraules més que altra cosa... El mes de juny de 2006 vaig participar en una de les estades que va organitzar AsF a Fes (Marroc). Me n'anava a Fes del 14 al 28 de juny de 2006 juntament amb tres companyes de classe i dues altres noies que no coneixia.

S'iniciava, així, una experiència inoblidable a Fes. Recordo que aquella gent que treballava a l'arxiu no entenia com podia ser que hi anéssim. Es preguntaven que fèiem allà, com podia ser que haguéssim triat treballar en un arxiu, com podia ser que pel que ells era un càstig per a nosaltres fos una opció de feina i, en aquell cas, un projecte de cooperació.

Arnau Guardiola

Fes, Marroc 2006

Durant la segona quinzena d'octubre de 2007, la Blanca Verdager i jo vam anar als campaments de refugiats sahrauís a Tinduf, Algèria. Era la segona vegada que AsF anava als campaments. Després d'un estudi preparatori fet el novembre de 2006, el nostre objectiu era donar formació teòrica i pràctica sobre conceptes bàsics d'arxivística a una quinzena d'alumnes. Fou una experiència molt interessant tant professionalment com personal.

Els alumnes arxivers tenien un nivell de coneixements molt desigual. Uns havien tingut l'ocasió de fer un curs a l'Arxiu Nacional d'Algèria, d'altres, en canvi, no. Vam haver d'adaptar el nivell de

llengua (vam demanar a AsF la traducció dels materials del curs a saharià) i el nivell dels coneixements arxivístics als alumnes.

A banda d'això, calgué adaptar-nos al ritme de vida d'allà, a la cultura sahrauí i a la realitat dels campaments. Al principi teníem previst fer el curs durant tot el dia, però al final el vam fer de 9 a 14 hores per problemes de transport i dificultats domèstiques dels alumnes. Això, per a mi, fou el més difícil, però també el més enriquidor: adaptar el nostre coneixement a la realitat del territori. Hauríem hagut de pensar més en això. Però com podíem fer-ho sense conèixer el lloc? Potser ens hauríem de plantejar fins a quin punt són adequats els nostres coneixements occidentals. Però el més important és que el poble sahrauí tingui un Arxiu Nacional organitzat, un pas important per al futur de l'estat.

Finalment, només vull afegir unes ratlles per parlar del poble sahrauí, un poble molt valent! Vam passar deu dies en una família molt acollidora i encara que la vida allà és molt dura i el futur és molt incert, mai no m'havia sentit tan ben acollida. Aquesta experiència va ser molt enriquidora per a mi, sobretot perquè era la primera vegada que treballava fora del meu país, França.

Marion Lochard

Tinduf, Algèria 2007

La meva experiència com a cooperant ha estat una de les més positives i enriquidores de la meva etapa professional en l'arxivística, m'ha permès conèixer gent molt diversa, amb problemes també molt diferents que ens van fer replantejar les nostres formes de treballar i d'encarar el dia a dia. La seva realitat no tenia res a veure amb la nostra, però sempre tenien un agraïment a punt i t'oferien el poc que tenien.

Sarajevo, Banja Luka, Asunción són les ciutats on he treballat de cooperant, però a més d'això són ciutats que estimo, perquè en

cadascun dels viatges que he fet m'he endut un trosset de la ciutat adherida a la pell, en forma d'amics, de vivències, de tristeses o d'ensurts, com el que vam viure a Sarajevo, la primera vegada que vaig anar de cooperant. L'encàrrec era impartir un curs d'arxivística bàsica per a estudiants joves que tenien interès a dedicar-se a l'arxivística i quina va ser la nostra sorpresa quan en entrar a l'auditori on impartíem les classes, ens esperaven una munió de persones d'edat avançada, amb molts anys de bagatge en arxivística, i aquí va ser on vaig veure la importància de la cooperació, aquells companys i companyes desitjaven escoltar-nos, que compartíssim amb ells el poc o molt que els podíem ensenyar, o fins i tot el molt que ells ens podien ensenyar a nosaltres. Van ser uns dies intensos de recerca de materials per afegir al que portàvem, però que, en definitiva, van convertir en entranyables les vivències de tots.

Vull destacar que el millor de ser cooperant rau en la quantitat i qualitat de les persones que coneixes. Des d'aquí vull retre un homenatge a Rusmir Taslizda, un personatge singular que ens va acollir a casa seva. Era un home afable, somrient, dolç malgrat estar lligat a una cadira de rodes, però el més complicat era la comunicació. Amb ell utilitzàvem paraules de molts idiomes, però sobretot, el llenguatge dels gests i de les mans, per acabar sempre amb una riassa; estimat amic, fa poc que ens has deixat i vull que sàpigues que la teva ciutat no serà la mateixa sense el teu somriure, fins sempre estimat amic Rusmir!

Imma Moratalla

Bòsnia, 2001, 2002 i 2005

Paraguai, 2007

És molt difícil resumir tot el que m'inspira la meva estada com a cooperant d'Arxivers sense Fronteres a la Comuna Urbana de Fes (Marroc) l'estiu del 2006. Res va tornar a ser igual, res en absolut, la

identificació de sèries, l'elaboració d'inventaris i les mesures de conservació d'un arxiu com el de Fes em vam permetre veure una nova dimensió d'una feina que desconeixia. Moltes vegades, en tot aprenentatge, trobem la mancança del coneixement que proporciona l'experiència, a mi aquesta col·laboració em va proporcionar molt més del que jo hauria pogut donar en molt temps. Fàtima, Gitta, Latifa es coneixien la documentació perfectament i moltes vegades m'agradava preguntar l'origen d'algun document només pel plaer d'escoltar les explicacions que em feien recreant quasi pictòricament cadascuna de les circumstàncies que s'havien conjurat per a la creació d'aquell document. Els companys marroquins s'estranyaven que haguéssim dedicat tants anys a estudiar per acabar treballant en un arxiu, ja que a l'arxiu de Fes no hi anava qualsevol, o millor dit sí que hi anava qualsevol, qualsevol que se sortís del patró establert pel sistema, qualsevol que es considerés diferent fos per la raó que fos, qualsevol amb unes ganes impressionants d'aprendre i de compartir els seus coneixements. Sempre que recordo Fes penso que vaig estar en el lloc precís en el moment adient.

Susanna Muriel

Fes, Marroc 2006

Simbiosi

Quan vaig tornar de Fes –on vaig participar en un dels camps de treball que es van organitzar per col·laborar amb el projecte que AsF havia engegat a l'Ajuntament d'aquella ciutat marroquina, ara fa tres anys–, els companys de feina em van preguntar com havia anat.

Per respondre'ls, vaig intentar recollir totes les emocions i impressions que hi vaig viure; certament el període no va ser gaire llarg

–quinze dies–, però sí molt intens: les vivències personals es van barrejar en perfecta harmonia amb la pràctica professional, i la valoració de tot plegat no podia ser altra que positiva. Els companys van tenir la percepció –justa!– que la meva experiència va ser molt enriquidora.

Més endavant, quan vaig ser jo qui em vaig plantejar aquesta pregunta, vaig arribar a una conclusió sorprenent: havia participat en un projecte de cooperació, sí, però la sensació final era que qui havia tret més profit de tota l'experiència no era Arxivers sense Fronteres, ni tan sols l'Ajuntament de Fes, sinó jo mateixa. És veritat que vam intentar transmetre als companys marroquins els nostres mètodes de treball –amb els nostres encerts i els nostres errors–, és cert que ens vam “embrutar” les mans amb ells i vam suar molt –en tots els sentits de la paraula–, però no ho és menys que el treball en comú amb ells i amb la resta de cooperants va provocar un replantejament gairebé constant del nostre treball quotidià, que, encara que molt necessari, no acostumem a abordar, immersos en la rutina i la tasca diàries.

En definitiva, i tenint en compte que els nostres amics de Fes ens van mostrar el seu agraïment més sincer en un comiat molt emotiu, només puc dir que, com a valoració, l'experiència no pot ser definida d'altra manera: perfecta simbiosi.

Alicia Pozo

Fes, Marroc 2006

Fes - Emocions

Vaig anar a Fes per casualitat, caçant al vol una proposta d'aquelles que sorgeixen quan es parla per parlar. No coneixia res de l'existència d'Arxivers sense Fronteres, i mai no m'havia plantejat que es pogués cooperar en matèria d'arxiu.

La primera vegada tot va ser molt ràpid, dit i fet, com si aquella vacant del primer torn de l'estiu de 2005 estigués esperant-me. AsF em va acceptar, a l'Ajuntament de Granollers ho van veure bé, la família em va donar suport i, sense tenir temps de pensar-hi, em vaig trobar dins d'un avió amb un equip d'arxivistes que gairebé no coneixia, sense saber com me'n sortiria, què faria, com seria l'estada... Coneixia el Marroc i ja havia estat a Fes, però tot seria diferent, com de diferent?

No hi ha paraules per a descriure les sensacions que em van embolcallar al llarg de l'estada, encara ara, després de tant de temps, en escriure aquestes ratlles em sento transportada en l'espai i en el temps, i puc reviuir pas per pas, dia a dia tota l'experiència, i em trobo allà, sentint totes les emocions que vaig acumular.

Més enllà de la meua aportació tècnica i personal, més fort i intens ha estat l'impacte que aquesta experiència ha tingut en la meua vida. Em sento molt afortunada d'haver participat en el projecte de Fes, ha estat un gran privilegi!

Roser Rodríguez

Fes, Marroc 2005

Cooperar, compartir i créixer

Des d'aquestes línies voldria agrair a AsF la possibilitat que, en diferents ocasions, m'ha donat en el camp de la cooperació, en què he pogut compartir, aprendre i estendre la meua experiència tant en el món dels arxius com en l'àmbit més personal.

És evident que compartir és multiplicar, i mitjançant els projectes d'AsF he pogut comprovar que sovint, més que cooperar, hem aconseguit compartir moltes més altres coses que les purament professionals.

L'oportunitat de treballar de costat amb altres professionals, al mateix temps tan lluny i tan a prop, ens ofereix una altra perspectiva i ens obre tot un món de possibilitats.

El cooperant arxiver té una característica especial que el diferencia dels altres tipus de cooperants. Les situacions que hem trobat i que trobem en arxius arreu del món, els problemes que els arxivers han d'afrontar no són pas gaire diferents dels que van trobar molts arxivers del que anomenem Primer Món uns pocs anys enrere.

El fet d'haver viscut pràcticament les mateixes situacions i tenir el mateix tipus de necessitats ens permet sentir-nos més a prop i ens és molt més fàcil posar-nos al lloc de l'altre: ja hi hem estat abans, hem sentit el mateix i hem hagut de buscar i, en alguns casos, inventar solucions.

D'altra banda, cooperar i compartir ens fa créixer, deixar de banda la idea que les coses bones només poden ser d'una manera, que la perfecció només té un camí, quan realment la vida té tants camins i maneres de fer com vulguem. No anem a exportar el millor, la intenció no és allisonar, sinó oferir les eines i l'experiència per a decidir quin camí serà el millor i el més adequat.

Com a experiència personal, una de les més grans satisfaccions que he tingut ha estat sentir que col·laborar en un projecte ha aconseguit canviar prejudicis i que ha obert tot un món nou d'amistats i coneixences. No és l'objectiu principal, però és el que més m'energulleix, contribuir a canviar una mica la percepció del món i dels altres; al mateix temps, poder transmetre tot el que he après em fa sentir molt afortunada cada dia.

Laura Ureña

Vocal de cooperació d'AsF

La nit del 15 d'octubre de 2007, Marion Lochard i jo mateixa ens trobàvem a l'aeroport del Prat per iniciar l'aventura que ens conduiria al Sàhara. Les dues érem afortunades, ja que ens havien escollit per a

col·laborar com a cooperants d'Arxivers sense Fronteres en el projecte de la RASD. La nostra missió consistia a donar formació al personal que treballava a l'Arxiu Nacional Sahrauí per tal que poguessin classificar i descriure els seus fons.

Després de passar un dia a Alger, l'endemà arribàvem als camps de Tinduf, concretament estàvem allotjades al campament *27 de febrero*, en una acollidora haima que era la casa d'una de les nostres alumnes. El 18 d'octubre iniciàvem les classes. Ja havíem pres contacte amb l'El Arbi, director de l'Arxiu Nacional, i en Salec, responsable de l'Arxiu. Si bé inicialment havíem plantejat donar la teoria pel matí i fer les pràctiques per la tarda, vam haver d'adaptar-nos a les necessitats dels alumnes, ja que alguns venien de molt lluny i trigaven hores per arribar i, sobretot, les dones havien d'atendre les necessitats domèstiques de la llar. Per tot això, vam acordar donar les classes únicament pel matí. Un altre fet que també ens va sorprendre va ser que els alumnes no únicament procedien de l'Arxiu Nacional Sahrauí, sinó també del Ministeri d'Informació, del Ministeri de Salut, del Ministeri d'Equipaments i de l'Escola de les Dones, això suposà canviar el plantejament inicial de les classes i adequar la formació a les necessitats de cada organisme.

El 27 d'octubre vam finalitzar les classes i el 28 empeníem de nou el viatge cap a Barcelona, fent parada a Alger. El record que ens emportàvem era el d'una experiència única, un intercanvi cultural amb una gent amable i hospitalària, condemnada a viure a l'exili en un dels racons més inhòspits del Sàhara.

Blanca Verdaguer
Tinduf, Algèria 2007

REPTES DE FUTUR:

JUNTA DIRECTIVA D'ARXIVERS SENSE FRONTERES - ESPANYA -

10 anys! Han passat moltes coses en aquest temps i hem après molt. Entre d'altres, hem après a treballar plegats amb els arxivers d'arreu del món, sense que les fronteres d'uns i altres ens hagin restringit les accions que volíem fer conjuntament. La comunicació ha estat la clau de tots els èxits, però això no treu que hagi estat necessari fer un aprenentatge per a col·laborar i coordinar-nos en els projectes que hem desenvolupat conjuntament. Aquest coneixement és el que ens ha permès avançar i reflexionar sobre els nous reptes de futur que volem impulsar en els anys vinents.

Arxivers sense Fronteres ha fet un creixement molt gran en aquests darrers anys, especialment perquè hem tingut l'oportunitat d'impulsar un nombre important de projectes de cooperació. A més de les accions en què hem pogut intervenir, també ha estat important el canvi organitzatiu intern que ha donat lloc a la modificació dels nostres estatuts per tal d'adequar la nostra associació de cooperació al nostre espai geogràfic i donar lloc a la constitució d'Arxivers sense Fronteres - Espanya. En el mateix sentit, s'ha potenciat una nova estructura

organitzativa que a escala internacional aglutina totes les entitats d'arreu del món de l'àmbit de la cooperació i la solidaritat dels arxius i la gestió documental, mitjançant una xarxa de coordinació anomenada Arxivers sense Fronteres - Internacional.

Per tal de desgranar els reptes que ens hem imposat d'una forma entenedora, a continuació expliquem els tres aspectes que creiem necessaris potenciar en els anys vinents, són els següents:

- A. Reptes de futur entorn dels projectes de cooperació i solidaritat arxivística internacional
- B. Impuls i consolidació interna de la nova estructura de funcionament d'Arxivers sense Fronteres - Internacional
- C. Millora de l'organització interna d'Arxivers sense Fronteres - Espanya

La nostra voluntat és treballar plegats per aconseguir impulsar aquests objectius, tenint en compte que caldrà aprofitar les sinergies que es presentin per tal de ser més operatius i eficaços en els reptes i les millores que ens hem proposat.

A. Reptes de futur entorn dels projectes de cooperació i solidaritat arxivística internacional

En el decurs dels deu anys (1998-2008) la nostra entitat ha adquirit uns coneixements i una experiència important entorn de la cooperació arxivística internacional. Aquest bagatge ens ha servit per a reflexionar sobre les línies d'actuació que pretenem impulsar en el futur més immediat i definir-les.

Les nostres actuacions sempre van dirigides a donar suport informatiu i documental als ciutadans per tal de garantir els seus drets. Així mateix, ens preocupa el patrimoni documental de la societat perquè és la font d'informació de la història, de la cultura dels pobles i dels seus signes d'identitat i, a més, conforma la memòria històrica de la humanitat.

Entre les principals actuacions que Arxivers sense Fronteres ens hem proposat per als anys vinents destaquen les següents:

Impulsar més projectes de cooperació i solidaritat en l'àmbit dels arxius i la gestió documental

Arxivers sense Fronteres s'ha consolidat com una ONG que col·labora amb les institucions i entitats, públiques i privades, dels països menys desenvolupats, que atesa la seva evolució històrica, política i social, i la manca de recursos econòmics s'han vist abocats a un creixement molt més lent que el de la resta de països i, fins i tot, a un empobriment de la població.

Els arxivers treballem entorn de la informació, principalment la produïda per les administracions públiques, però també per part d'altres entitats. L'objectiu de la nostra cooperació i solidaritat envers els ciutadans i els pobles d'arreu del món és col·laborar en l'organització administrativa de la documentació per tal que la informació pública estigui al servei dels ciutadans. Un bon sistema de treball i un ordre en la producció documental d'un organisme es tradueixen en un benefici en relació directa amb la seva eficàcia i, així mateix, reverteixen positivament cap als seus administrats.

D'aquesta manera, la relació que s'estableix entre les administracions públiques i els ciutadans queda reflectida documentalment en els arxius. En aquest marc els documents dels arxius són les proves testimonials de les funcions i els actes que han desenvolupat els organismes públics envers els administrats i, viceversa, són el reflex de les demandes que ha sol·licitat la ciutadania als responsables de les administracions. Com a resultat, els documents dels arxius generen unes determinades obligacions a les administracions i, així mateix, uns drets i uns deures als administrats.

Arxivers sense Fronteres continuarà col·laborant en el futur amb les institucions públiques i privades que necessitin els nostres coneixements.

ments i experiència per organitzar els seus arxius i posar-los a disposició de la ciutadania amb la voluntat que serveixin per a la defensa i la garantia dels drets de les persones i els pobles.

Potenciar el rol dels arxius en la defensa dels drets humans. L'accés i la desclassificació dels documents dels arxius públics

Possiblement la qüestió que més ha interessat a Arxivers sense Fronteres en aquests darrers anys ha estat el vessant social dels arxius – l'anomenada dimensió democràtica dels arxius¹–, una de les grans apostes de la nostra entitat. AsF és un organisme sense afany de lucre que treballa per a la defensa dels arxius i els drets humans, sobretot en aquells països que han patit algun tipus de règim polític dictatorial. En conseqüència, les greus seqüeles que produeixen aquests règims d'una forma generalitzada a tota la població, amb multitud de víctimes i persones afectades, fan que la ciutadania es mobilitzi i exigeixi als responsables polítics el restabliment de la pau i la reconciliació social, assolible, només, amb la voluntat política i el suport de tota la població.

En tots els processos de transició política a règims democràtics els arxius són factors clau per al coneixement de la veritat dels fets i, al mateix temps, possibiliten que els ciutadans puguin exercir els seus drets, disposant de les proves testimonials per a reclamar justícia davant els poders públics, reclamant la restitució de la seva dignitat, exigint la recuperació dels seus béns patrimonials... El dret al coneixement de la veritat i el dret a la justícia social són drets inalienables de totes les persones.

Arxivers sense Fronteres continuarà treballant en el futur per la cooperació al desenvolupament apostant en projectes que millorin el funcionament i l'organització interna de les institucions públiques mitjançant l'aplicació de la metodologia arxivística de la gestió dels

¹ Alberch i Fugueras, Ramon. Archivos y derechos humanos. Gijón, Ed. Trea, 2008

documents. El seu objectiu és impulsar una major eficiència en els serveis que presten les administracions a la ciutadania i, així mateix, fomentar l'accés i la consulta a la documentació produïda pels organismes públics.

En el mateix sentit i per tal de fomentar el dret a la informació dels ciutadans envers la documentació produïda pels poders públics, la nostra entitat promourà l'aprovació de normes que regulin l'accés i la desclassificació dels documents públics. AsF considera que el dret a la informació pública és un dret inherent als ciutadans en un estat de dret i, per tant, no hauria d'estar renyit amb les polítiques de restricció de la documentació pública classificada en les lleis de secrets oficials i altres normes que restringeixen l'accés als documents. És responsabilitat dels governs compatibilitzar la reserva d'alguns documents amb la possibilitat que alguns d'ells puguin ser consultats encara que sigui parcialment. Així mateix, és absolutament necessari que s'estableixin uns terminis no gaire dilatats en el temps que dictaminin la desclassificació d'aquests documents, a més de la imprescindible publicació i informació a la ciutadania sobre la seva consulta.

En els països de règims democràtics, l'accés a la documentació pública fomenta la transparència de les administracions públiques i possibilita la participació dels ciutadans en les polítiques públiques en sentir-se copartípics i responsables del control dels poders públics.

Fomentar el suport a la formació dels arxivers

La nostra ONG també ha apostat sempre per estar al costat dels responsables dels arxius impartint cursos de formació especialitzada en arxivística i gestió dels documents. En aquest marc una de les necessitats que ha sorgit en molts projectes que s'han realitzat ha estat donar una formació bàsica en arxivística a persones alienes a la professió, però que tenien la responsabilitat de gestionar un fons documental. Així mateix, també s'han donat molts casos en què ha estat necessari impartir cursos especialitzats en arxivística i gestió de documents destinats a

professionals dels arxius. Però durant aquests anys l'experiència ens ha demostrat que la formació és la clau perquè els responsables dels arxius puguin gestionar amb els coneixements i els instruments adequats aquests centres.

En aquest sentit, un dels projectes que es vol potenciar en els anys vinents és el d'oferir una formació en línia que possibiliti impartir cursos d'especialització en arxivística i gestió dels documents sobrepasant les fronteres i les distàncies geogràfiques existents. La formació ha de ser el mitjà perquè els responsables dels arxius puguin gestionar-los, i aquest objectiu s'ha de poder assolir d'una manera més àgil i ha de beneficiar un sector més ampli de la població. En el mateix sentit, també creiem necessari impulsar cursos de formació en gestió administrativa electrònica, atenent els nous reptes de la societat d'avui i les necessitats a què obliguen les TIC en relació amb l'organització de les institucions.

Vetllar per la preservació del patrimoni documental de la humanitat. La documentació dels arxius conforma la memòria històrica dels pobles

Arxivers sense Fronteres va néixer amb la voluntat de cooperar amb els països que conservaven el seu patrimoni documental d'una forma precària, per tal d'intentar preservar la documentació que conformava el patrimoni documental dels pobles. En els arxius es conserva la producció documental de les institucions públiques, que és el resultat de les activitats i els fets que s'han succeït en el transcurs del temps. La informació continguda en els documents dels arxius reflecteix la vida de la societat, el seu pensament polític, econòmic i cultural, i el comportament social i les creences; en general mostra l'evolució ideològica de la població. El conjunt de la informació que aplega la documentació dels arxius conforma la identitat cultural dels pobles i en constitueix la memòria històrica. Per als nostres avantpassats, per a

nosaltres i sobretot per als futurs ciutadans és important conservar el patrimoni documental de la humanitat com a font de coneixement i reflex d'ella mateixa.

En aquest marc, la nostra ONG, Arxivers sense Fronteres, treballa per a la conservació de la documentació d'arreu del món i col·laborem amb les institucions i entitats que s'ocupen de la preservació del patrimoni documental de la humanitat. En aquest entorn, un dels reptes que ens proposem és el de col·laborar amb la Unesco en el programa Memòria del Món. Aquest projecte pretén salvaguardar el patrimoni documental de la humanitat d'una especial rellevància per a la memòria col·lectiva dels pobles i, sobretot, té cura d'aquells arxius i documents que, ateses les circumstàncies polítiques, econòmiques, socials o culturals, poden estar en un imminent perill de pèrdua irreparable o desaparició. El programa Memòria del Món pretén també sensibilitzar els poders públics i els ciutadans de la necessitat de col·laborar plegats en aquest projecte de caire internacional amb la finalitat de conservar i fer accessible el patrimoni documental del passat i del present per a totes les persones que conviuen en aquesta societat, i així mateix, pretén impulsar polítiques comunes de preservació per a la seva conservació futura, per tal que les generacions esdevenidores puguin gaudir del llegat documental que s'ha produït en el decurs de la història de la humanitat i els sigui útil com a font de coneixement de l'evolució de la història dels pobles i de la seva identitat cultural.

B. Impuls i consolidació interna de la nova estructura de funcionament d'Arxivers sense Fronteres - Internacional

Un altre dels reptes que volem treballar és el d'impulsar la xarxa internacional d'Arxivers sense Fronteres - Internacional. En aquest marc, i d'acord amb la voluntat expressada pels socis de la nostra entitat, l'any 2007 es van modificar els estatuts que regien Arxivers sense Fronteres des de la seva constitució, en el sentit de convertir la nostra ONG en una entitat sense afany de lucre de l'Estat espanyol. Constituïda la nostra

entitat en l'espai geogràfic en què vivim, aleshores Arxivers sense Fronteres - Espanya com a impulsora de la nova proposta d'organització, va invitar totes les associacions d'Arxivers sense Fronteres d'arreu del món a constituir-se en una plataforma comuna anomenada Arxivers sense Fronteres - Internacional. Aquesta nova xarxa de col·laboració es va materialitzar el passat dia 4 d'octubre de 2008 a la ciutat de Girona, on ens reunirem representants de totes les organitzacions d'Arxivers sense Fronteres constituïdes fins aleshores, com són l'Argentina, l'Uruguai, el Brasil, el Perú, Bolívia, l'Equador, França i Espanya. La nova estructura organitzativa interna es basa en una relació transversal i democràtica de funcionament de les entitats que en formen part, les quals es regeixen pels principis rectoris que recull la Carta Internacional, document constituït que assenyala els objectius, les actuacions i l'estructura interna d'organització de totes les entitats d'Arxivers sense Fronteres. En destaca el Consell Internacional de Coordinació (CIC), veritable òrgan de decisió i coordinació d'Arxivers sense Fronteres - Internacional, que està format per un representant de cadascuna de les associacions que en formen part. Així mateix, també cal ressaltar el Comitè Executiu, que tal com indica el nom és l'òrgan executiu i està format, avui dia (2008) i durant els quatre anys vinents, pels representants de tres entitats: AsF-Espanya que n'ostenta la presidència, AsF-Perú, que en té la vicepresidència, i AsF-França, que es reserva la secretaria.

Aquesta nova estructura de funcionament d'Arxivers sense Fronteres - Internacional és un dels reptes de futur que tenim la voluntat de potenciar i consolidar en els anys vinents. Amb aquest objectiu es pretén també crear una bona xarxa de comunicació interna entre les diferents entitats a partir de l'ús de la xarxa telemàtica d'Internet, la qual ha de facilitar el diàleg, la col·laboració i la comunicació entre tots els associats. La informació és una font de primera magnitud que cal compartir per potenciar la col·laboració i el desenvolupament de la xarxa internacional d'Arxivers sense Fronteres.

Així mateix, en els anys vinents pretenem fomentar les relacions

de coordinació entre les entitats per tal d'impulsar projectes de col·laboració comuns, i fomentar activitats diverses referides a l'àmbit de la cooperació i els arxius. En l'actualitat ja es desenvolupen alguns projectes de cooperació entorn dels arxius amb la col·laboració d'altres entitats d'AsF, i un dels nostres reptes és fomentar unes relacions de cooperació molt més intenses i fluides. De fet, l'èxit de la cooperació rau en aquest esperit de col·laboració entre les associacions d'arxivers, ja que és la manera d'aconseguir una més gran eficàcia en els resultats dels projectes en relació amb els recursos invertits.

En el mateix àmbit de la comunicació, un dels reptes que volem treballar és el de difondre els objectius i les accions que fem les entitats agrupades entorn d'Arxivers sense Fronteres - Internacional per tal d'animar altres arxivers d'arreu del món a agrupar-se en el seu propi espai geogràfic i impulsar la creació d'entitats sense afany de lucre similars a les que hem creat dins la plataforma d'Arxivers sense Fronteres - Internacional. Els principis generals que emanen de la Carta Internacional d'Arxivers sense Fronteres - Internacional poden ser un punt de referència per a tots aquells que s'animin a treballar en el món de la cooperació i la solidaritat arxivística internacional.

La tasca que duem a terme a Arxivers sense Fronteres - Internacional no seria completa si només ens oferíssim a col·laborar amb les institucions públiques i entitats privades, atès que creiem que un dels reptes més importants és treballar a favor de l'accés als documents públics per tal d'afavorir, d'aquesta manera, una més gran transparència de les administracions públiques envers la ciutadania. Creiem que és necessari lluitar perquè els poders públics regulin l'accés a la documentació pública de manera que els ciutadans tinguin coneixement dels documents públics que són consultables i d'aquells que són reservats. I en aquest darrer cas, és absolutament necessari que es reguli amb uns terminis raonables la desclassificació dels documents que s'hagin classificat com a secrets, de forma que les administracions públiques no conservin cap document sense que se n'hagi avaluat l'accés, i que aquesta avaluació sigui pública.

Som conscients que encara resta molta feina per fer, però potser la qüestió més important és animar arxiviers i arxivieres d'arreu del món a treballar amb nosaltres per tal de potenciar xarxes de comunicació fluides que permetin col·laborar plegats i alhora impulsar projectes de cooperació en arxius i en la gestió documental.

C. Millora de l'organització interna d'Arxiviers sense Fronteres - Espanya

Una altra de les qüestions que volem treballar en els anys vinents fa referència a l'organització interna de la nostra entitat, Arxiviers sense Fronteres - Espanya. La nostra ONG ha crescut en aquests deu anys gràcies a la voluntat i els esforços de molts arxiviers que han col·laborat amb nosaltres perquè aquesta sigui una realitat. Aquest creixement ha augmentat considerablement en aquests darrers anys, sobretot perquè els projectes de cooperació que hem impulsat, els hem pogut fer gràcies al finançament que ens han atorgat les administracions públiques del nostre país, a les quals agraïm aquest suport. Aquesta realitat s'ha vist plasmada en els pressupostos anuals que l'Assemblea General aprova cada any, de manera que si comparem els pressupostos de fa només quatre anys amb els actuals veurem que actualment hem quadruplicat els ingressos. En el mateix sentit, el desenvolupament de més projectes de cooperació ha conduït a una més gran difusió i coneixement d'Arxiviers sense Fronteres per part d'altres professionals d'arreu del món; el coneixement de l'existència d'una entitat sense fronteres en la nostra professió ha fet que hagin estat molts els arxiviers que ens han demanat informació i demostrat interès pels projectes que estem duent a terme. Malgrat que hem intentat sempre estar a l'alçada de les circumstàncies, som conscients que de vegades la realitat dels esdeveniments ens ha superat i no hem arribat a tot arreu, si més no de la manera que nosaltres haguéssim volgut.

Aquest important creixement de la nostra entitat ens obliga a organitzar-nos de manera diferent, per tal de poder acomplir els nostres

objectius. En aquest sentit, una de les prioritats és crear una mínima estructura interna administrativa que doni suport a totes les accions que es desenvolupin. Fins ara tot la feina es fa de forma altruista i totalment voluntària per part d'arxivers i arxiveres que compaginen com millor poden la seva tasca professional amb l'atenció a l'ONG.

Un altre dels reptes que volem aconseguir és millorar la comunicació de la nostra activitat envers la ciutadania. La nostra feina de cooperació i solidaritat és poc coneguda i són moltes les persones que s'estranyen en sentir a parlar de la cooperació en el món dels arxius. És necessari treballar més entorn de la comunicació i la difusió, per tal de fomentar la nostra presència en els mitjans de comunicació social perquè els arxivers, els professionals afins a la nostra feina i els ciutadans en general tinguin més informació sobre la tasca que desenvolupa AsF arreu del món. Així mateix, cal explicar la necessitat d'organitzar i de protegir els arxius dels organismes públics i privats per tal que la informació estigui al servei dels ciutadans i en puguin fer ús, sobretot si és necessari per a la defensa dels seus drets. Igualment, cal fomentar la idea que l'accés als documents públics ha de servir per a enfortir els governs democràtics en el sentit que afavoreixen una participació més gran dels ciutadans en la vida pública, al mateix temps que milloren la imatge de transparència de les administracions públiques.

En els anys vinents, ens agradaria també fer créixer el nombre de socis, tant individuals com institucionals. La difusió de les activitats que estem impulsant envers la ciutadania i la nostra capacitat de comunicar han de ser la clau per a atraure més associats que ens donin suport en els projectes de cooperació que estem impulsant. Avui dia la nostra capacitat de desenvolupar projectes està condicionada per la voluntat de les administracions públiques, les quals tenen la facultat d'atorgar-nos o no les subvencions que els demanem per fer les activitats i projectes que programem. Certament, la Junta Directiva d'Arxivers sense Fronteres, amb el vistiplau de l'Assemblea General de Socis, és lliure d'impulsar els projectes que es decideixin i considerin convenients, i en cap cas s'ha fet cap projecte en contra de la nostra voluntat. Tot i

així, creiem que és necessari impulsar un canvi, atès que la ideologia pròpia de les entitats *sense fronteres*, nascudes i arrelades en la societat civil, fa que ens obliguem a plantejar que una part més gran dels nostres recursos financers vingui de la ciutadania. Aquest és un repte difícil d'assumir en una entitat associativa i encara petita com la nostra, atès que som conscients que només les ONG de llarga tradició i importància aconseguen treballar al marge dels organismes públics.

Finalment, el darrer repte que ens plantegem enguany s'adreça als socis i sòcies d'Arxivers sense Fronteres. Des de la Junta Directivaensem que caldria una participació més gran dels associats, ja sigui en activitats puntuals, ja sigui en projectes de cooperació. Els que ja ho han fet, com hem vist en els seus escrits, se senten feliços d'haver aportat el seu granet de sorra i els que encara no ho han fet tenen tot el nostre suport per a animar-s'hi.

AGRAÏMENTS

A totes i a tots els cooperants que, amb els seus records,
han fet possible una part d'aquest llibre.

A tots els companys de totes les associacions d'Arxivers sense Fronteres constituïdes o en procés de constitució de l'Argentina, Brasil, Bolívia, Colòmbia, l'Equador, França, Mèxic, el Perú i l'Uruguai.

A tots els socis i sòcies d'AsF que, amb major o menor participació, han estat al nostre costat i, en especial, a tota la gent, administracions, entitats i empreses que han col·laborat amb nosaltres durant aquests darrers deu anys:

Membres de les juntes d'AsF (1998-2008)

Ramon Alberch, Jordi Amigó, M. Antònia Balsells, Carla Bofill, Joaquim Borràs, Salvador Cabré, Núria Canyelles, Pilar Carbonell, Gustau Castanyer, Montse Cervera, M. Assumpció Colomer, Mariona Corominas, Maria Fèlix Roncero, Alfred García, Antonio González, Nicolau Guanyabens, Marià Hispano, Marta Jové, Anna Lorente, M. Carme Martínez, Josep M. Masachs, Immaculada Moratalla, Àlicia del Pozo, Ramon Saball, Jaume Sardà, Fina Solà, Àngel Soler, Laura Ureña.

Socis institucionals

A-9 Document, SL
Ajuntament de Barcelona
Associació d'Arxivers de Catalunya
Associació d'Arxivers Valencians
Arxiu i Dipòsits de Catalunya, SL (ADOCAT)
Arxiu General de la Diputació de Girona

Arxiu Històric de Sabadell
Arxiu Municipal de Barcelona
Arxiu Municipal del Districte de Sants-Montjuïc (Ajuntament de Barcelona)
Arxiu Municipal de Molins de Rei
Arxiu Municipal de Vila-Real
ConSORCI de les Reials Drassanes i Museu Marítim de Barcelona
IAD, SA
Ebla Gestió Documental
Subdirecció General d'Arxius del Departament de Cultura
i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya
TECNODOC, SA (Tecnologías de la Documentación, SA)

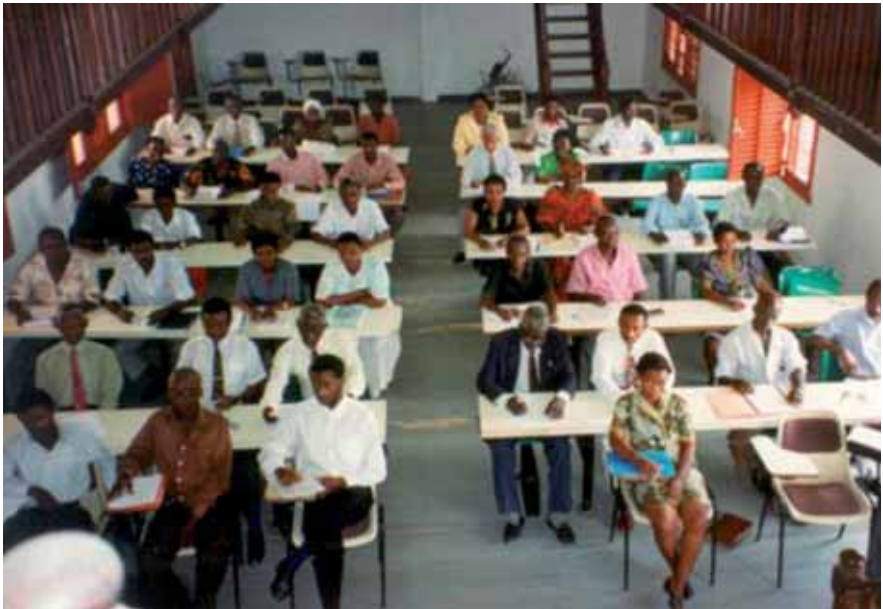
Institucions i empreses col·laboradores

Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD) del
Departament de la Vicepresidència de la Generalitat de Catalunya
Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo (AECID)
Artyplan
Direcció de Cooperació Internacional i Solidaritat de l'Ajuntament de Barcelona
Comissionat d'Alcaldia Barcelona Solidària de l'Ajuntament de Barcelona
Ajuntament de Cerdanyola del Vallès
Ajuntament de Sarrià de Ter
Ajuntament de Torredembarra
Associació per a la Recuperació de la Memòria Històrica de Catalunya (ARMHC)
Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona
Centre d'Estudis Adams
Consell Internacional d'Arxius - Secció d'Associacions Professionals (CIA/ICA)
Consejería de Cultura de la Junta de Andalucía
Coordinadora de Asociaciones Profesionales de Archiveros (CAA)
Diputació de Girona
Direcció General de la Memòria Democràtica del Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació de la Generalitat de Catalunya
Escola Superior d'Arxivística i Gestió Documental (ESAGED)
de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)
Fundación Salvador Allende (Xile)
Ministerio de Asuntos Exteriores y Cooperación del Gobierno de España
Subdirección General de Archivos Estatales del Ministerio
de Cultura del Gobierno de España
Secretaria de Cooperació Exterior del Departament de Governació
i Administracions Públiques de la Generalitat de Catalunya
SODEPAU

*Dipòsit de l'Arxiu de
la Comuna de Fes,
Marroc abans de
l'organització
i tractament tècnic.*
Autora: Laura Ureña.
Arxiu: AsF

*Nou dipòsit, cedit per la biblioteca, de l'Arxiu de la Comuna de Fes, Marroc,
un cop organitzat. Març de 2006. Autora: Laura Ureña. Arxiu: AsF*

*Primer curs de formació en arxivística i organització administrativa a Malabo.
Guinea Equatorial, 1998. Autora: M. Carme Martínez. Arxiu: AsF*

*Curs de formació a Malabo i donació d'ordinadors per a la creació de dues aules d'informàtica
a les ciutats de Malabo i Bata. Guinea Equatorial, 1999
Autora: Cristina Dantart. Arxiu: AsF*

A l'Arxiu Municipal d'Ibo, Moçambic, s'hi va fer un estudi de prospecció. Octubre de 2006
Autora: Laura Ureña. Arxiu: AsF

Fons de la duana d'Ilha Ibo, Moçambic, on es conserva documentació del comerç marítim.
Octubre de 2006 **Autora: Laura Ureña. Arxiu: AsF**

*Visita a un dipòsit de l'Archivo Histórico de la Policía Nacional de Guatemala durant els actes de constitució del Consejo Consultivo Internacional del Proyecto de Recuperación del Archivo Histórico de la PN de Guatemala. Març de 2007 **Autora: Fina Solà. Arxiu: AsF***

*Projecte “Els nens de la presó durant la dictadura militar a Uruguai.”
Foto realitzada a Montevideo, 1973 **Autor: Sr. Mazzini***

*Arxiu de la Societat
de Beneficència de
Naturals i Descendents
de Catalunya a
l'Havana. Cuba 2006*
Autora: Núria Burguillos.
Arxiu: AsF

Preparant el trasllat de l'Arxiu del Casal Català de Montevideo. Uruguai, octubre de 2007
Autora: Fina Solà. Arxiu: AsF

Organitzant l'Arxiu del Casal de Catalunya de Buenos Aires, Argentina, octubre de 2007
Autora: Fina Solà. Arxiu: AsF

Documents de l'Arxiu del Casal Català de Rosario, Argentina, octubre de 2007
Autora: Fina Solà. Arxiu: AsF

Camp de treball per a l'organització i ordenació de la documentació d'urbanisme de la Comuna Urbana de Fes. Marroc, 2005 **Autor: Àngel Soler**

Segon grup de cooperants d'AsF a l'Arxiu de la Comuna de Fes. Marroc, juny de 2005
Arxiu: AsF

Seminari Arxiu: Reptes i Oportunitats al Segle XXI. Universitat Andina Simón Bolívar, Seu-Ecuador (UASB-E). Quito, Equador, 2005 Autor: Elder Bravo

Arribada del material d'arxiu per l'Arxiu Nacional de Bòsnia i l'Arxiu Municipal de Sarajevo. 2001 Autora: M. Carme Martínez. Arxiu: AsF

I Jornades d'AsF "La Protecció del Patrimoni Documental en l'Àmbit de la Cooperació Internacional". Museu Marítim de Barcelona, octubre de 2001

Autor: Ramon Saball Arxiu: AsF

Donació de microfilms de l'Arxiu de la Prelatura de São Félix do Araguaia del bisbe Pere Casaldàliga a l'Arxiu Nacional de Catalunya. Barcelona, 2007

Autora: Fina Solà. Arxiu: AsF

Curs de formació a l'Escola de la Dona, Campament 27 de febrer del poble sahrauí, Tinduf, Algèria. Octubre de 2007 Autora: Marion Lochard. Arxiu: AsF

*Curs de formació arxivística per tal d'organitzar l'Arxiu Nacional Sahrauí. Campaments sahrauí a Tinduf. Algèria, novembre de 2007
Autor: Joan Domingo. Arxiu: AsF*

*Acte amb motiu de la celebració dels deu anys d'AsF al Museu Marítim de Barcelona.
19 de juny de 2008 Autor: Nicolau Guanyabens. Arxiu: AsF*

*Seminari Taller de Gestió de Documents Electrònics. Lima, Perú, 2008
Autor: Salvador Cabré. Arxiu: AsF*

Congrés Internacional Arxius i Drets Humans. Sarrià de Ter, Espanya. 3, 4 i 5 d'octubre de 2008
Autor: Jaume Roca. Arxiu: Arxiu Municipal de Sarrià de Ter

www.arxivers.org
www.archiveros.org

Amb la col·laboració de:

COORDINADORA
DE ASOCIACIONES
DE ARCHIVEROS

